

Paistu kool 180! lk 3 / Liginullenergia Ramsi Lasteaed "Taruke" on nüüd ametlikult avatud lk 4 / Viljandi valla sünnipäev lk 7 / Hambaravihüvitis lk 8

Õpetajate päeva tähistamisest ja õpetajate tunnustamisest

Õpetajate päeva on Eesti koolides tähistatud juba 1960. aastatest.

Tänase õpetaja ja koolilapse kalendris on õpetajate päev 5. oktoobril.

Tavad pole aastate jooksul kuigivõrd muutunud, ehk ainult selle poolest, et 1960. aastatel lasti õpilastel tunde anda, õpetajad ise tundi ei läinud. Õpetajaks said ikka tublimad õpilased, tunde anti ennekõike nooremates klassides ja põhikoolis. Tundides mingit naljatamist polnud, sest asendusõpetaja pani päris hindeid pärispäevikusse ja võttis ametit õpetaja igapäevase tõsidusega.

1990. aastatest alates on õpetajate päevad vabamad ja lustikumad. Vanemad õpilased mängivad õpetajaid ja kooli juhtkonda. Kas tõsiselt või naljatavas ja kiusakas toonis, see sõltub koolist. Teinekord kujuneb uuest juhtkonnast tõsine seltskond, teinekord naljatav kamp. Ka üsna paljud õpetajad elavad end tembutades välja: pilluvad paberlennukeid, segavad tundi, jutustavad ja vigurdavad, ei viitsi vastata.

Ennekõike on see aga päev, kus ollakse rõõmsad ja avaldatakse õpetajatele tunnustust.

UNESCO kehtestas õpetajate päeva 1994. aastal selleks, et 24 tunni jooksul oleksid kogu maailma tähelepanu keskpunktis õpetajate töö ja saavutused ning samuti nende prioriteedid ja probleemid.

Viljandi vallas on õpetajate päeva tähistatud igal aastal. Alati on valla lasteaedade ja koolide pedagoogid kutsutud pidulikule koosviibimisele: 2014. aastal Vana-Võidu mõisahoonesse, 2015. aastal vastvalminud Viljandi kutseõppekeskusesse, 2016. aastal Heimtali Põhikooli mõisamajja.

5. oktoobriks 2017 olid kõik Viljandi valla õpetajad palutud uude Ramsi Lasteaeda "Taruke". Valgusrikas ja avar saal mahutas 112 pidupäevalist. Kontsert-aktust juhtis lasteaia direktor Maret Tamme. Muusikalise tervitusega esinesid Stefan ja Hans. Vallavanem Ene Saar tänas õpetajaid ja soovis neile kõike head edaspidiseks. Kogu lasteaia personal oli näinud vaeva selle nimel, et külalised tundeksid endid uues majas meeldivalt. Sel aastal öeldi "tere tulemast" 19-le uuele valla lasteaias või koolis tööd alustanud pedagoogile.

Tervitati uusi pedagooge Viljandi valla lasteaedades ja koolides

Aasta noor haridustöötaja on Eneli Rimpel, Heimtali Põhikooli huvijuht

Omapoolset tunnustust avaldati ka neile Viljandi valla õpetajatele, kes olid esitatud Viljandi Maavalitsusele 2017. aasta "Viljandimaa õpib ja tänab" nominentideks:

- Eero Metsvahi – Heimtali Põhikoolist, aasta õppeasutuse juhi nominent
 - Andres Savi – Kalmetu Põhikoolist, aasta õppeasutuse juhi nominent
 - Anne-Marii Nurs – Heimtali Põhikoolist, aasta põhikooli aineõpetaja nominent
 - Tarvo Prinzmann – Heimtali Põhikoolist, aasta põhikooli aineõpetaja nominent
 - Katrin Puu – Viiratsi Lasteaia "Rüblilik", aasta suunaja nominent
 - Maili Nälk – Kalmetu Põhikoolist, aasta suunaja nominent
 - Anneli Valgre – Kalmetu Põhikoolist, aasta klassijuhataja nominent
- Tuleb ära märkida, et lisaks eelnimetatutele tunnustati Viljandi maakonna "Viljandimaa õpib ja tänab" õpetajate päeva

Aasta haridustöötaja on Triin Vaiksoo, Paistu kooli klassiõpetaja

sündmusel veel kolme Viljandi valla tublit inimest:

Meret Anson – Saarepeedi Koolist, pikaajalise panuse eest noorsootöös

Erko Sild – Viljandi Gümnaasiumist – Viljandimaa aasta noor 2017

Anne Nögel – Saarepeedi Koolist, sotsiaalpedagoogide ja psühholoogide juhtimise eest

Sündmuse lõpus jõuti kõige tähtsama ja oodatuma osa juurde, see on aasta haridustöötaja ja aasta noore haridustöötaja väljakuulutamiseni.

Viljandi valla õpetajate kõige kõrgema tunnustuse saajad olid 2017. aastal:

- Aasta noor haridustöötaja – ENELI RIMPEL, Heimtali Põhikooli huvijuht;
- Aasta haridustöötaja – TRIIN VAIKSOO, Paistu Kooli klassiõpetaja.

Tore, et õpetajatel on oma rahvusvaheline ametipäev ja Viljandi vallas töötab palju tublisid õpetajaid, kelle tööd on märgatud ning tunnustatud.

Marju Must, haridusspetsialist

Vallavalitsuse istungitel septembris

- Kinnitati heakorrakonkursi "Kaunis kodu" ülevaatus tulemused.

- Kinnitati Kalmetu Põhikooli teenistusliku järelevalve õiend.

- Eraldati valla eelarvest OÜ-le Ramsi VK projekti "Intsu reoveekogumisala ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ning reoveepuhasti rekonstrueerimine" omaosaluse katteks 11 007.17 eurot.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Kesklinna Kooli õpilasele Johannes Rebasele, kelle saavutused Viljandi lahtistel mudellaevade võistlus-tel kestvussõidu võistlusklassides olid: ECO mini standard I koht, ECO standard I koht, ECO expert I koht ja ECO mini expert juunior III koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Gümnaasiumi õpilasele Henry Rebasele, kelle saavutused Vil-jandi lahtistel mudellaevade võistlustel kestvussõidu võistlusklassides olid: ECO mini expert juunior I koht ja ECO stan-dard II koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Leo Muistele, kelle sportlikud saavu-tused olid järgmised: Balti mere noorte mängudel Brestis poiste B vanuseklassis sõudmises paarisneljapaadi koosseisus III koht, vabariiklikul Eesti Spordiseltsi "Kalev" lahtistel meistrivõistlustel pois-te B vanuseklassis kahepaadil II koht, vabariiklikul sõuderegatil "Viljandi paa-dimees" poiste B vanuseklassis paarisae-rulisel kahepaadil I koht.

- Kinnitati Viljandi valla Aasta hari-dustöötajaks Paistu Kooli klassiõpetaja Triin Vaiksoo ja Aasta nooreks haridus-töötajaks Heimtali Põhikooli huvijuht Eneli Rimpel.

- Kiideti heaks hajaasustuse prog-rammi raames Lohu kinnistule Valma külas kanalisatsiooni-süsteemi rajamise aruanne.

- Kiideti heaks hajaasustuse program-mi raames Kirsi kinnistule Sultsi külas

kanalisatsiooni-süsteemi rajamise aru-anne.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Kesklinna Kooli õpilasele Jo-hannes Rebasele, kelle saavutused mudel-laevade Eesti meistrivõistluste etappidel kestvussõidu ja kiirussõidu võistlusklas-sides olid: ECO mini standard Narvas II koht ja Tallinnas I koht, ECO standard Narvas I koht ja Tallinnas II koht, ECO expert juunior Narvas I koht ja Tallin-nas I koht, F1 > juunior Tallinnas I koht, F1 < juunior Tallinnas II koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Gümnaasiumi õpilasele Henry Rebasele, kelle saavutused mudel-laevade Eesti meistrivõistluste etappidel kestvussõidu ja kiirussõidu võistlusklas-sides olid: ECO mini expert juunior Nar-vas I koht ja Tallinnas I koht, ECO stan-dard Narvas II koht ja Tallinnas I koht, F1 > juunior Tallinnas II koht, F1 < juunior Tallinnas III koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Gümnaasiumi õpilasele Erik Rebasele, kelle saavutused mudellaevade Eesti meistrivõistluste etappidel kestvussõidu ja vigursõidu võistlusklassides olid: ECO mini expert senior Narvas II koht, ECO expert senior Narvas II koht, F3 Nar-vas II koht.

- Nõustuti Viljandi vallale Intsu külas kuuluva kinnistu Kondi tee katastriüksuse maast 1787 m2 suuruse ala koormamise-ga tähtajatu isikliku kasutusõigusega OÜ Ramsi kasuks.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Gümnaasiumi õpilasele Hen-ry Rebasele, kelle saavutused Oiu sadama laevamudelismi võistlustel kestvussõidu võistlusklassides olid: ECO mini standard I koht, ECO mini expert I koht ja ECO standard I koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Heimtali Põhikooli õpilasele Reimo Hundile, kelle saavutused Oiu sadama

laevamudelismi võistlustel kestvussõidu võistlusklassides olid: ECO expert I koht, mini ECO expert III koht.

- Tunnustati ja määrati hariduspree-mia Viljandi Kesklinna Kooli õpilasele Hannes Arumäele, kelle saavutused Pär-numaa lahtistel meistrivõistlustel sõud-mises olid: poiste C-klassis kahepaadil I koht ja poiste C-klassis ühepaadil III koht.

Volikogu istungil septembris

- Võeti vastu Viljandi valla 2017. aasta I lisa eelarve.

- Võeti vastu Viljandi valla õpi-lastranspordi korraldamise, sõidu-soodustuste andmise ja sõidukulude hüvitamise kord.

- Kiideti heaks Viljandi valla huvihariduse ja huvitegevuse kava 01.09.2017 kuni 31.12.2018.

- Otsustati korraldada ümber Viljandi Vallavalitsuse ametiasutu-se hallatavate asutuste Saarepeedi Raamatukogu ja Karula Raamatu-kogu tegevus alates 01. jaanuarist 2018, liites Saarepeedi Raamatuko-guga Karula Raamatukogu.

- Otsustati võõrandada otsustus-korras tasuta OÜ-le Ramsi VK Viljan-di vallale kuuluv kinnistu aadressiga Tohvri tee 8, Tohvri küla.

- Otsustati omandada tasuta Viljandi vallale Puiatu külas asuv OÜ-le Kriverton kuuluv Erikooli tee katastriüksus.

- Tunnistati kehtetuks Pärsti Val-lavolikogu 19.04.2006 otsus nr 18 "Detailplaneeringu algatamine".

RAAMATUKOGUPÄEVAD VANA-VÕIDU RAAMATUKOGUS

E 23.10 9-12 Laeka meisterdamine Ene Undi juhendamisel.
Registreerimine raamatukogus 17. okt-ni

T 24.10 Viktoriin "EV100" raamatukogu külastajatele

K 25.10 10-11 Vana-Võidu Lasteaia lastega tegeleb **Pipi-Pikksukk**

N 26.10 ID-kaardi kasutajakoolitus.
Registreerimine raamatukogus 24.okt-ni

E 30.10 Raamatutäika. Kõik külastajad on oodatud isiklikke raamatuid müüma ja vahetama

KOHTUME RAAMATUKOGUS!

Viljandi Vallavalitsuse
10.10.2017 korraldusega
nr 1014 algatati
Matapera külas
Piispa katastriüksuse
62904:001:0382
detailplaneeringu
koostamine.
Planeeringu peamine
eesmärk on elamukruntide
moodustamine ja nende
ehitusõiguse määramine.

Paistu Kool 180!

10. oktoobril tähistas Paistu Kool oma 180. sünnipäeva. Sellel päeval sõime sünnipäevatoriti praeguse kooliperega.

Vilistlaspidu toimus suvel, 19. augustil. Aitäh kõigile, kes leidsid aega enda vana koolimaja külastada. Tänu Teile õnnestus kokkutulek hästi. Aitäh vilistlaskogule, kes olid abiks peo ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Suur tänu vilistlased Toivo Teng ja Viljar Mandri ilusa ilutulestiku eest. Vilistlaste abi tunneb kool ka igapäevaselt, mitte ainult vahetult enne kokkutulekuid.

Paistu Kool on asutatud 1837. a Õisu mõisniku von Sieversi poolt Õisu valda Lolli tallu, kus õpetajaks määrati keegi rätsep Jaak. Läbi ajaloo on Paistu Kool oma asukohta muutnud mitmeid kordi. Praeguses koolimajas algas õppetöö 3. detsembril 1939. Aastate jooksul on haridusasutus kandnud ka erinevaid nimesid: Peebu Kool, Õisu Algkool, Õisu Mittetäielik Keskkool, jne. Hetkel on kooli nimeks Paistu Kool. Eesti vanasõna ütleb: "Nimi ei riku meest". Ei olegi nii väga oluline, mis nimi majal on, sest sisu poolest on kool jäänud samaks. Eesmärgiks õpetada ja kasvatada lapsi.

Täna sel päeval toimetavad siin majas lapsed vanuses 1,5–16 eluaastat. Lastel ja koolis on kokku umbes 120 last. See on võrreldes mõnekümne aasta taguse ajaga väike arv. Eesti maapiirkondade koole kimbutab juba aastaid õpilaste vähesuse mure. Ka meie maja ei ole sellest puutumata. Kuid õnneks on praegu seis rõõmustav, sest 73-lapseline maapõhikool on hetkel ikka suur ja elujõuline kool. Meil on hea meel iga meie maja lapse üle. Nad kõik rõõmustavad meid erinevate heade tulemustega. Olgu selleks olümpiaadid, viktoriinid, võistlused, esinemised või rõõmus naeratus ja mõnikord ka kallistus. Ei ole last, kes ei saaks võimalust näidata oma positiivseid tugevaid külgi.

Lapsi toetab ja suunab majas 35 täiskasvanut. Mul on koolijuhina väga hea meel töötada koos selliste kolleegidega. Nad teevad oma tööd südamega. Kollektiiv on püsiv, suurt kaadri voolavust ei ole. Ka see peaks olema üks märk heast koolist. Rõõm on tõdeda, et kolme viimase aasta Viljandi valla haridustöötajate tiitli on saanud Paistu Kooli õpetajad.

Õppetöö kõrvalt on lastel võimalus ringitegevuse näol õppida pillimängu, rahvatantsu, laulmist, tegeleda spordiga. Meil on väga tublid kodutütred ja noored kotkad. Ringitegevuse tulemusena osalevad lapsed maakondlikel ja vabariiklikel üritustel.

Koolil on säilinud sõprusuhted Läti ja Soome kooliga. Sellel kevadel tähistasime sõprusuhete 60. aastapäeva Läti sõpruskooli Kocenuga. Üle mitmete aastate oli kohtumine kahepäevane. Soome

Uhked vana aja koolilapsed esinesid augustis toimunud vilistlaste kokkutulekul.

Uhked praeguse aja koolilapsed pidulikus koolivormis.

Rautalampi kooliga täitus 25 aastat sõprusuhteid. Soomlastega kohtumised on 4–5-päevased. Kokku saame sõpradega kord aastas: üks aasta nemad meil külas, järgmine aasta sõidame meie neile külla.

Elu areneb, maailm muutub. Kindlasti ei leia vilistlased eest palju täpselt sellist, mis oli nende kooliajal. Kuid haridusasutustes muudatusi-otsuseid tehes, tuleb väga palju mõelda tulevikule. Me ei saa olla kinni vanas, tuleb teha uuendusi, et saaksime eksisteerida ka tulevikus. Nii nagu inimestel, nii ka asjadel, on oma eluiga. Sellepärast istutasid 01.09.2014. aastal koolilapsed maja ette vana allee asemele uue kaseallee. Praeguseks saab seda nimetada juba osaliselt uueks vi-

listlasalleeks, sest mõned õpilased on juba kooli lõpetanud. Nii on erinevatel põhjustel majas ja maja ümbruses veel vajalikke muudatusi tehtud. Kui mõnele ei ole muutus meelepärane, siis teadke, et olulised vanad Paistu Koolile omased traditsioonid hoiame me elus. Hele-Mall Kajando poolt 1992. aastal loodud koolilaulu sõnumid on kõik majas alles. Uskuge, selle majaga käiakse ümber hea pehme helikult.

Eesti vanasõna ütleb: "Tarkus on inimesele nagu päike loodusele". Palju päikest Teile kõigile!

Merike Kald
Paistu Kooli direktor

Liginullenergia Ramsi Lasteaed “Taruke” on nüüd ametlikult avatud

10. oktoobril avati laste laulude ja tromboonihelide saatel ametlikult uus Ramsi Lasteaed “Taruke”. Eesti Vabariigi, Viljandi valla ja Ramsi lasteaia lipud tõmmati pidulikult masti ning lindi lõikasid läbi lasteaia “Taruke” direktor Maret Tamme, Viljandi valla vallavanem Ene Saar, volikogu esimees Hellar Mutle ning peatöövõtja esindaja Toomas Perve.

Uue lasteaia avamine on suur sündmus Viljandi valla ja kogu maakonna jaoks. Valminud on kahekordne modernne liginullenergia lasteaed, mis on ehitatud “targa maja” põhimõtetest lähtuvalt. Liginullenergia majad on energiatõhusad ja tervisliku sisekliimaga, mis on saavutatud kaasaegsete seadmetega. Soojamajandus, ventilatsioon ja valgustus on juhitavad läbi arvuti ning pisimagi rikke korral saavad spetsialistid automaatselt teavituse SMS või e-mailiga. Ehituspeaspetsialisti Anti Rodenbergi sõnul muutis ehituse keeruliseks olukord, kus lasteaed pidi saama tööd jätkata kogu ehitusprotsessi ajal, kuid maakütte kollektor paiknes osaliselt vana lasteaia hoone alla jääval maal, mistõttu ei saanud küttesüsteemi täielikult välja ehitada enne vana lasteaia lammutamist. Olukorras, kus vana lasteaed lammutati peale uude hoonesse kolimist, tuli ehitisele väljastada kasutusluba kaks korda. Augustis, kui õppetöö uues hoones algas, olid ehitises lõplikult välja ehitamata päikesepaneelid, basseiniruum, maaküttesüsteem ja hoone automaatika, ilma milleta sai hoone siseruume siiski iseseisvalt kasutada. Seda enam pakkus kogu ehitusprotsessi jälgimine rõõmu ja ootusärevust lasteaialastele, kelle akende all traktorid ja muud suured masinad tööd tegid ning kelle silme ees uus maja ning mängualad valmisid.

Hoone suletud netopind on 1175 m². Majas on neli lasteaiaühikut, milles igaühes 24 last (sõimerühmas 16 last). Oleme lasteaeda loonud keskkonna, mis on rohkeid võimalusi pakkuv ja vahelduv, inspireerib lapsi uudistama, mängima

ning julgustab koostööle. Mängu- ja õppimiskohad on sisustatud uue ja huvitava inventariga, õuealal on mänguplatsid, liiklusväljak, õuesõppe klassid ning hoone sisemuses basseiniruum, kaasaegne köök ning avar saal. Lisaks heale sisekliimale on hoones ka mänguline ja läbimõeldud sisekujundus. Sisearhitekt Ainiki Niine-laid sai inspiratsiooni lasteaia nimest “Taruke” ja sellest tulenevalt on hoones läbivalt kasutatud kärjemustrit. Värvilahendused on valitud sellised, et luua meeldiv ja rahulik foon. Kõigile osapool-

tele oli selline uuenduslik projekt suureks väljakutseks. Ehituspeaspetsialist sõnas hoone avamisel: “On hea meel tõdeda, et töös ei tehtud allahindlust kvaliteedi ega materjalide osas ning lasteaed valmis planeeritust varem.”

Kogu protsess alates ideest valmimisest kestis ligi kolm aastat ja maksis kokku 2,43 miljonit eurot. Lasteaia projekteeris Osaühing Esplan ning ehituse peatöövõtjaks olid ühispakkujad Osaühing Silindria Ehitus ja EhitusSECO OÜ.

Viljandi Vallavalitsus

*Õues külmad sügistuuled,
sekka vihmapiisaraid,
aga meie, kui sa kuuled,
toas nii rõõmsad, lustakad!*

**RAMSI LASTEAE TARUKE AVAB LAHKELT UKSED
LAUPÄEVAL, 28. OKTOOBRIKELL 10-13
KÕIGILE HUVILISTELE!
TULE VAATAMA!**

Vald kavandab Pärile uut katlamaja

Viljandi Vallavolikogu 20.04.2016 määrusega nr 111 kehtestatud Päre küla soojamajanduse arengukava aastateks 2016–2026 elluviimiseks kavandab vald Päre küla kaugküttepiirkonna teenindamiseks uut kaasaegset puiduhakkega töötavat katlamaja uues asukohas.

Katlamaja asukoht on kavandatud Kannikmäe tee 19 (spordihoone) ja Tobra tee 4 vahelisele alale (vt lisatud joonist).

Asukoha valikul on lähtutud arengukavas toodud analüüsist. Sellega seoses on järgmise sammuna plaanis detailplaneeringu koostamine katlamaja krundi ja selle ehitusõiguse määramiseks Tobra tee 2 katastriüksusel 62904:002:0106.

Planeeringuga seotud info avalikustame kindlasti ka valla veebilehel.

Arvamused ja ettepanekud palun esitada e-posti teel aadressil viljandivald@viljandivald.ee

Raivo Laidma
majandusosakonna juhataja

Kavandatava Päre katlamaja asukoht Päre spordihoone läheduses

Viljandi vald – õppiv vald?

See aeg on pöördumatult möödas kui arvati, et pärast kooli lõputunnistuse või diplomi saamist pole vaja enam kunagi õppida. Õnneks on

Eestis kõigil inimestel võimalus õppida vastavalt oma võimetele. Kuidas on lood meie valla inimestega? Kas Viljandi vald on õppiv vald?

Viimastel andmetel oli Viljandi vallas 9259 elanikku. Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetel õpib neist 1501 inimest:

ÜLDHARIDUSES	1.–9. kl	10.–12. kl	LISAÕPE		KOKKU
	800	228	2		1030
Kutse- ja kõrghariduses	kutseõppe eri tasemed	rakenduskõrgharidus ja bakalaureuseõpe	integreeritud ja magistriõpe (3+2)	doktoriõpe ja residentuur	
	253	141	70	7	471
Kokku õppureid					1501

Viljandi vallas on kuus põhikooli, kus õpilaste arv on suhteliselt stabiilne ja kõigi rõõmuks käesoleval õppeaastal kasvas:

KOOLI NIMETUS	10.09.2013	10.09.2014	10.09.2015	10.09.2016	10.09.2017
Heimtali Põhikool	115	122	137	136	139
Holstre Kool	48	43	51	53	54
Kalmetu Põhikool	104	105	101	97	109
Paistu Kool	56	61	66	74	73
Saarepeedi Kool	75	63	54	53	56
Viiratsi Kool (6-kl)	64	69	75	67	67
Puiatu Lasteaed-Kool	14	21			
Ramsi Lasteaed-Kool	11	5			
KOKKU	487	489	484	480	498

Marju Must, haridusspetsialist

**04
NOV.
2017**

HEIMTALI RINGHOONES

VILJANDI VALLA

IV SÜNNIPÄEV

18.00 PIDULIK KONTSERT-AKTUS
20.00 PIDU ANS. SINU NAIN
VAHEAJAL-VABAJALG

LAUAL SÜNNIPÄEVATORT
PUHVET

PIDU ON TASUTA!

VILJANDI VALD

Hambaravihüvitis

Tänavu 1. juulist kehtib igale ravi-kindlustusega täiskasvanule aastat vähemalt 30-eurone hambaravihüvitis. Kuna summa ei kandu üle järgmisesse kalendriaastasse, tasub tänavune hüvitis enne aasta lõppu ära kasutada.

Täna on täiskasvanute hambaravihüvitist kasutanud 22 tuhat inimest üle Eesti ligi 900 tuhande euro eest. Hüvitist saab kasutada kokku 138 hambaravikabinetis.

Viljandi maakonnas saab täiskasvanute hambaravihüvitist 13. septembri seisuga kolmes kohas: Suure-Jaanis Valentina Voormansik FIE, Mustla alevikus Blendent OÜ, Kolga-Jaani vallas Mägi & Rosin OÜ. Loodame, et teenuseosutajaid lisandub sügise jooksul veelgi.

Viljandimaal on täiskasvanute hambaravihüvitist tänaseks kasutanud sadakond inimest kokku ligi nelja tuhande euro eest.

Kuidas hüvitist kasutada?

30-eurost hambaravihüvitist saab kasutada ühel hambarasti külastusel kuni 50% hambaraviarve eest tasumiseks ning teise (vähemalt) poole summast tasub patsient ise. Rasedad, alla üheaastase lapse emad, osalise või puuduva töövõimega inimesed, üle 63-aastased eakad ning suurenenud hambaravivajadusega inimesed saavad alates 1. juulist hambaravihüvitist 85 eurot aastas ning nemad tasuvad raviarvest alati vähemalt 15% ise. Hüvitist arvestatakse patsiendi arvelt maha kohe hambarasti juures makstes ning hiljem ei pea inimene esitama ühtegi dokumenti või avaldust.

Hüvitist saab kasutada ainult nende hambarastide juures, kes on haigekassa partnerid. Seda, kas arst on sõlminud vastava lepingu, tasub alati aega kinni pannes kliinikult küsida või vaadata haigekassa kodulehelt www.haigekassa.ee/ hambaravi

Üks hüvitis kehtib ühel kalendriaastal

30 või 85 euro suurust hüvitist saab kasutada kuni kalendriaasta lõpuni ning kasutamata jäänud summa järgmisesse aastasse üle ei kandu. Kui patsiendil jääb hambarasti visiidi mingi osa hüvitist kasutamata (näiteks 10 eurot), saab jätki kasutada järgmisel külastusel sama kalendriaasta sees kuni 31. detsembrini. Alates jaanuari algusest on kõigil ravi-kindlustatud täiskasvanutel taas aasta jooksul kasutamiseks vastavalt kas 30 või 85 euro suurune hambaravihüvitis. Kui patsient saabub hambarasti juurde, saab ta küsida enne visiiti arstilt või registraatorilt, kui suur on tema hambaravihüvitise jääk.

Ainult esmavajalikele teenustele

Täiskasvanute hambaravihüvitis kehtib ainult esmavajalikele teenustele, mis on kirjas haigekassa tervishoiuteenuste loetelus: hambarasti vastuvõtt, diagnostika (sh röntgenülesvõtted), ravimi asetamine ja ajutise täidise paigaldamine, püsiva täidise paigaldamine, hamba eemaldamine, mädakolde avamine ja ravimine, juureraavi, igemealuse hambakivi kirurgiline eemaldamine ja tuimestus. Enne visiiti tasub alati huvi tunda, milliseid teenuseid hambarast teile osutab ning kas need kuuluvad hüvitatavate nimekirja või mitte. Nii saab vältida ootamatu arve tasumisel.

Kuidas arvutatakse hüvitatavat summat aga siis, kui arst osutab nii nimekirja kuuluvaid kui ka mittekuuluvaid teenuseid? Sel juhul arvestatakse hüvitise summa maha ainult nende teenuste eest, mis on kirjas esmavajalike teenuste nimekirjas. Ülejäänud teenuste eest tasub patsient täishinda vastavalt hambarasti hinnakirjale. Näiteks, kui hambarast paigaldas teile ühel vastuvõtul täidise ning valgendas teie hambaid, saab hüvitist kasutada ainult vastuvõtu ja täidise paigaldamise eest. Hammaste valgendamise eest tasute täishinda.

Hambarast võib patsiendilt küsida ka visiititasu 5 eurot (v.a lapseootel naistelt).

Mis saab proteesihüvitistest?

Alates 1. juulist kehtib uus täiskasvanu hambaproteesihüvitise määrus. Proteesihüvitist on võimalik kasutada kolme aasta peale summas 260 eurot. Proteesihüvitisele on õigus ravikindlustusega töövõimetuspensionäridel, vanaduspensionäridel, üle 63-aastastel ning osalise või puuduva töövõimega inimestel. Proteesihüvitise taotlemiseks on kaks võimalust: 1) esitada haigekassale hambaproteeside hüvitise avaldus ja proteesimistööde eest tasumist tõendav dokument või 2) esitada proteesitegijale avaldus, kus taotleja kulude kandmist hüvitise ulatuses otse proteesitegijale.

Kõik proteesihüvitise taotlemiseks vajalikud avaldused leiab haigekassa kodulehelt www.haigekassa.ee (Avaldus -> Dokumendid ja blanketid) või haigekassa klienditeenindusest.

Pane tähele! Alates 1. jaanuarist 2018 ei pea enam proteesihüvitise saamiseks avaldust tagantjärele esitama, kogu arveldus toimub otse hambarasti ja haigekassa vahel ehk soodustust arvestatakse raviarvelt maha hambarasti juures maksmise hetkel.

Rohkem infot hüvitiste ja hambaravi-partnerite kohta saab lugeda www.haigekassa.ee/hambaravi, küsida haigekassa klienditelefoni 669 6630 (E-R kell 08.30–16.30) ning klienditeenindusest või saates allkirjastatud avalduse info@haigekassa.ee, samuti riigiportaalist www.eesti.ee. Lisaks kaardirakenduse saab täiendavat infot hüvitise kasutamise kohta maakondade ja linnade lõikes siit: <http://www.haigekassa.ee/hambaravi#statistika>

Näited hüvitise arvutamisest

30 euro näide (1)

Kui hambaravi arve on näiteks 50 eurot ja te saite selle eest esmavajalikke teenuseid, mis kuuluvad hüvitatavate teenuste nimekirja, tasute teie 50% raviarvest ehk 25 eurot ja teise 50% hüvitab haigekassa. Kui külastate sama aasta jooksul veel kord hambarasti, hüvitab haigekassa järgmisest raviarvest veel 5 eurot, kuna teie hüvitise kogusumma on 30 eurot ühes kalendriaastas.

30 euro näide (2)

Kui hambaravi arve on näiteks 85 eurot ja te saite hüvitatavaid teenuseid 40 euro eest ning mitte hüvitatavaid teenuseid 45 euro eest, tasute ise 65 eurot (ehk 50% 40 eurost + 45 eurot) ning haigekassa tasub 50% hüvitatavate teenuste summast ehk 20 eurot. Teile jääb samal kalendriaastal kasutamiseks hüvitise jääk 10 eurot.

30 euro näide (3)

Kui hambaravi arve on 70 eurot ja kõik teile osutatud teenused on hüvitatavate teenuste nimekirjas, tasute ise 40 eurot ning haigekassa hüvitab 30 eurot. Pärast visiiti on teil selleks kalendriaastaks hambaravihüvitis kasutatud.

85 euro näide

Kui hambaravi arve on 60 eurot ja saite selle eest esmavajalikke teenuseid, tasute ise 9 eurot ehk 15% ja haigekassa hüvitab 85% ehk 51 eurot. Pärast visiiti on teie hüvitise jääk 34 eurot, mida saate kasutada järgmisel hambarasti visiidi sama kalendriaasta sees.

Kaidi Kasenõmm,

Tervise edenduse ja kommunikatsiooni talituse spetsialist

Avanemas on riiklik toetusmeede puudega inimeste eluruumi kohandamiseks

Selleks, et omavalitsus saaks eluruumide kohandamise teenust hankida kavandama, palume anda oma eluruumi kohandamise vajadusest teada kirjalikult 20. detsembriks 2017 Viljandi Vallavalitsuse haridus-, kultuuri ja sotsiaalosakonna juhatajale Kaie Pukile e-kirjaga kaie.pukk@viljandivald.ee või postiaadressil Viljandi Vallavalitsus, Kauba 9, Viljandi linn.

Selgitus toetuse osas:

Toetuse taotleja selle meetme tegevuste elluviimisel on KOV. Eluruumide kohandamise meetme tegevuse toetus on mõeldud KOV-idele, et nad saaksid toetada puudega inimesi nende kodude kohandamisel ja arendada välja erivajadustega inimestele eluruumide kohandamise teenus.

Tegevuseks on kohanduse saaja eluruumi kohandamine liikuvuse, perso-

naalse hügieeni ja köögitoimingute parandamiseks, sissepääsu kohandamine, hoone välisukse ja eluruumi vahelise käigutee kohandamine ning hoone, selle territooriumile sissepääsu ja piirde kohandamine.

Eluruumi kohandamine liikuvuse, personaalse hügieeni ja köögitoimingute parandamiseks hõlmab näiteks ukseavadel lävepakkude eemaldamist või uksekünniste paigaldamist, laetõstuki paigaldamist liikumispuudega inimese liigutamiseks, pesemisruumis vanni asendamist dušiga, tavapärase klosetipoti asendamist inva-WC-potiga, köögi tööpinnale ja tehnika madalamale tasapinnale toomist, eluruumi automaatika paigaldamist kütte, ventilatsiooni, valgustuse, ukسلuku, valvesignalisatsiooni juhtimiseks jne.

Eluruumi sissepääsu kohandamine hõlmab näiteks uksekünniste, ukse au-

tomaatika paigaldamist, et võimaldada erivajadustega inimestele eluruumi sissepääsu ja sealt väljapääsu. Eluruumi hoone välisukse ja eluruumi vahelise käigutee kohandamine hõlmab ratastoolis trepimarsi ületamiseks platvormtõstuki paigaldamist.

Hoone välisukse kohandamine hõlmab uksekünniste paigaldamist.

Hoone sissepääsu kohandamine hõlmab olemasoleva tuulekoja laiendamist invavahendite (rulaatorid) hoidmiseks ja kaldtee rajamist. Hoone territooriumi sissepääsu kohandamine hõlmab vastavalt vajadusele kaldtee rajamist.

Hoone piirde kohandamine hõlmab näiteks aiavärava automaatika paigaldamist või erivajadusest tingituna ohutust tagava piirde rajamist.

Viljandi Vallavalitsus

KILDU RATSAGESKUS-KÜLALISTEMAJA

pakub vastvalminud kahes hubases saalis pulmade, sünnipäevade, peielaudade jt ürituste korraldamise võimalust.

Suures saalis kuni 100 ning väikses kuni 50 kohta.

Lisaks pakume laste sünnipäevade korraldamise võimalust koos eriprogrammiga – toitlustamine, kohtumine koduloomadega, vankrisõit jne.

Menüü ja hinnakiri aadressil www.kildu.ee

Telefon 506 2283

priit@kildu.ee

ARVUTID & PRINTERID

ARVUTITE PARANDUS
MÜÜK, REMONT, HOOLDUS
Tel: 58 122 102
E-post: arvuti@parandus.ee

PRINTERITE PARANDUS
MÜÜK, REMONT, HOOLDUS
Tel: 53 835 121
E-post: printer@parandus.ee

Töökoda asub Viljandi Vallas, Pinskal

WWW . PARANDUS . EE

KERGE JA TÖÖKINDEL

179€

STIHL MS 170

VÕIMSUS 1,2 kW
PLAADI PIKKUS 30 cm
KAAL 4,1 kg

219€

STIHL MS 180

VÕIMSUS 1,4 kW
PLAADI PIKKUS 35 cm
KAAL 4,1 kg

KASUTAJA- JA KESKKONNA-SÕBRALIK

VILJANDIS
TALLINNA TN 97
(RAELI KESKUS)

VILJANDI@OKOPESA.EE
TEL. 555 380 95

METSA- JA AIATEHNIKA
MÜÜK / HOOLDUS / REMONT

www.saag24.ee

SAAG 24

Kuidas valmistuda sügistormideks?

USA lõunaosariike ja Kesk-Ameerikat laastasid orkaanid, mis tippajal jätsid elektrita miljonid inimesed. Sügis on ka Eestis traditsiooniliselt tuuline ning just tugev tuul on elektrivõrgu suurim vaenlane. Kuid mida täpsemalt võivad tormituuled elektriliinidega teha ja kas võimalikeks ohtudeks saaks kuidagi valmistuda?

“Tugev tuul murrab puid. Kui need puud juhtuvad olema liinikoridoride läheduses, võivad need liinide peale langedes murda elektrimaste või katkestada liine,” selgitas tugeva tuule mõjusid Elektrilevi juhtimiskeskuse juhataja Jüri Klaassen.

Klaassen tõi välja, et üldiselt võib kriitiliseks tuule kiiruseks pidada 25 m/s: “Sellise tuule kiiruse juures on suur tõenäosus, et hakkavad juhtuma suurema mõjuga rikked. Palju mõjutab ka aasta-aeg. Näiteks täies lehes puud kipuvad ka pisut vaiksema tuulega murduma, raagus puud kannatavad aga tugevamaid tuuleiile”.

Lisaks puudele võivad tormituulega elektriliinile saatuslikuks saada ka muud lahtised objektid. “Hea näide on viimastest augusti tormist, kus Rakvere kandis lendas plekk-katus liinidesse ja põhjustas rikke,” lisas Klaassen.

Ta selgitas, et üldiselt on Elektrilevi jaoks ilmastikumõjude suhtes kõige kriitilisemad perioodid suviste äikesetormide aeg juulis-augustis ning sügistormide aeg oktoobris-novembris.

Mida teha, kui tuleb torm?

“Enne tormi saabumist tuleks valmis olla halvimal – et mingil hetkel kaob elekter. Selleks tasuks täis laadida mobiiltelefonide akud ja võimalusel ka akupangad, välja otsida taskulamp ja küünlad. Varuda joogivett ja igaks juhaks valmis panna patareidega raadio,” ütles Jüri Klaassen.

Aga kui torm on käes? “Kui majapidamisest kaob elekter, siis tasuks esmalt viis

minutit oodata. Selle aja jooksul peaks kliendile Elektrilevi poolt tulema sõnum, mis teatab, et oleme katkestusest teadlikud ja anname ka teada prognoosaja, mille jooksul loodame ühenduse taastada. Kui viie minuti jooksul aga sõnumit ei tule, siis tõenäoliselt ei ole me katkestusest teadlikud. Sellisel juhul tasuks helistada Elektrilevi rikketelefonil 1343,” ütles Klaassen. Ta lisas, et Elektrilevi saab automaatselt teada katkestusest juhul, kui katkestus hõlmab suuremat hulka kliente ja välja on lülitunud mõni liinilüliti telemehaaniliselt juhitavast alajaamast. Kui katkestus toimub aga näiteks madalpingevõrgu osas ja puudutab üht või üksikuid majapidamisi, siis ei pruugi info automaatselt Elektrilevini jõuda.

“Kui elekter on läinud ja meie oleme sellest teadlikud, siis võin kinnitada, et teeme kõik endast oleneva, et ühendus esimesel võimalusel taastada. Vajadusel rakendame töösse lisabrigaade ja tegutseme ööpäev läbi,” lisas Klaassen. “Kui prognoos on kehvem, siis tasub joogi- ja toiduvarusid säästlikult tarbida ning toidu riknemise vältimiseks külmkapi ust võimalikult harva avada”.

Liinile langenud puud võivad olla eluohtlikud

“Rikketelefonil tasuks helistada ka juhul, kui märkate kuskil liinile langenud puid või katkenud liine. Nendest teadetest on meile palju abi,” rääkis Klaassen. “Aga kindlasti tuleks püsida sellistel puhkudel ohutus kauguses. Katkenud liinid on väga ohtlikud, halvimal juhul võib liin pingetatud olla. See tähendab, et eluohtliku pinge all on ka maapind selle ümbruses. Ohutu kaugus sellise juhtumi korral on vähemalt 8 meetrit”.

Viimaste aastate jooksul on aga Elektrilevi võrgurikete hulk märgatavalt vähenenud. Üks selle peamisi põhjusi on ilmastikukindla võrgu arendamine. Ilmastikukindlamaks peetakse maa sees olevat elektrikaablit, aga ka kaetud õhuliini, mis tormidele paremini vastu peab.

Tänase seisuga on ilmastikukindla võrgu osakaal Elektrilevi madalpingevõrgus 82% ja keskipingevõrgus 37%.

Peeter Liik,
Elektrilevi OÜ

KODUMASINATE REMONT

Helista: **517 9771**

Korstnapoiss

Kutsetunnistus 083390.
Akti väljastamine tehtud töödest.

Tel 5868 5295

Käivitame Mulgimaal metsandusliku ühistegevuse!

“Mulgimaa, sääl on hää elada” on katkend laulujupist, mis ilmestab hästi Mulgimaa rikkust ja jõukust. Viljandimaa, ja miks ka mitte Mulgimaa, on metsasuse poolest maakondade lõikes keskmik. See aga ei tähenda, et meie maakonnas metsa vähe oleks. Vanade sookarja- ja heinamaade ning väheväärtuslike põllumaade arvelt kasvab metsa pindala pidevalt. On öeldud, et rikkust peab hoidma ja kasvutama. Rikkust ei saa ja ei või maha mängida ning rikkust ei tohi unustada. Meie Mulgimaa rikkus – mets – peab säilima ja jääma meie endi kätte. Kerge on metsa müüa ja saadud tulu kulutada. Tuleviku peale mõeldes tasuks aga endalt enne metsamaa müüki küsida, et kas Eesti inimene peab olema maata eestlane, kes rendib oma kodumaad võõraste käest? Paljud omanikud on oma metsa maha müünud ja saadud tulu kulutanud, mõtlemata sellele, et tulevikus oleks sama mets päästnud ta ettenägematustest olukordadest või taganud pikaajalise tulu.

Kõige keerulisem on rikkuse hoidmine ja kasvatamine. Metsa ja metsamaa puhul kohtume pidevalt mesimagusate pakkumistega, mis võhikule võivad tunduda väga head, kuid reaalselt on hoopis alapakkumised. Kindlasti on iga metsaomanik puutunud kokku selliste “heade pakkumistega” ning nii mõnigi ongi oma esivanemate maa maha müünud. Teinud seda teadmata, et pakutud hind ei vastanud metsa tegelikule väärtusele. Nõnda võib kiirelt oma rikkuse maha mängida ja saavutada hetkelise tühise tulu, mis tulevikku ei kandu.

Rikkuse hoidmiseks ja kasvatamiseks on mitmeid võimalusi. Üheks selliseks võimaluseks on erametsaomanikul astuda ühistusse. Metsaomanikud pöördu-

Selline näeb välja hooldatud kaasik

vad järjest rohkem metsaühistute poole nõu saamiseks ja on usaldanud metsade majandamise otsuste tegemisel ühistute spetsialiste. Metsaomanik on ühistus nii klient kui ka omanik. See tagab tegevuste läbipaistvuse, sest meie jaoks on kõige olulisem omanike rahulolu.

Eestis on nii maakondlike ühistuid kui ka ajaloolis-kultuurilist eripära arvestatavaid ühistuid. Viimaste alla kuuluvad näiteks meie oma Mulgimaa Metsaühistu või meie hea partner Vooremaa Metsaühistu Tartu ja Jõgevamaa piiril. Mulgimaa Metsaühistu on ajaloolises Mulgimaa piirkonnas ja selle lähimbruses metsa omavate isikute vabatahtlik ühendus. Ühistu on väga noor – asutatud alles

2017. a varakevadel – ent ambitsioonikas. Täisväärtuslik ühistegevus tähendab metsaomanike kõikide vajaduste ja soovide katmist – olgu selleks metsa istutamine, õppepäeva korraldamine, noore metsa hooldamine või ka puidu müük. Oleme seisukohal, et metsaomanike omandis olev võimekas ühistu peab seda suutma teha ilma vahendajateta. Ühistu tegevused ei saa piirduda vaid infopäevadega, vaid peaksid katma kogu metsatööde spektri.

Rohkem infot Mulgimaa Metsaühistu kohta leiab aadressilt www.mulgimets.ee

Lauri Aavik

Mulgimaa Metsaühistu MTÜ

Kuidas sai Mursi talu seinale J. Tõnissoni mälestusahvel

Viiratsi Küla RSN Täitevkomitee võttis 1988. aasta detsembris vastu otsuse eesti kultuuri- ja poliitikategelase Jaan Tõnissoni 120. sünniaastapäeva tähistamiseks.

Otsustati paigaldada asjakohane mälestustahvel Mursi talu elamule.

Idee sai teoks ja mälestustahvel avati 22. detsembril 1988. aastal.

Sündmus leidis kajastust ka maakonnalehes Sakalas.

Kalju Vellearu,
idee autor ja
Viiratsi küla

RSN Täitevkomitee esimees

1988. aasta detsembris paigaldatud mälestustahvel Mursi elamu seinal

Viljandi eakate liikumispäev

2. oktoobril toimus eakate liikumispäev Viljandi staadionil. Tänu juhataja Erika Kiviloole, sai sellest osa grupp Pärsti pansionaadi elanikke. Erika organiseeris transpordi sinna ja tagasi. Päeva aitas veel paremaks teha laste rahvatantsurühm. Põhitegevuseks said võistlused, mis toimusid vastavalt eale. Võistlustest võib nimetada palli veeretamine rõngastesse ja kurikate pih-ta ning saapaheide. Ilmataat ettevõtmist ei soosinud külma ilma tõttu, aga mitte keegi osalejatest ei lasknud sellest ennast heidutada. Meeleolu oli kõigil väga hea ja eriti heaks muutis selle vanade tuttavate-ga kohtumine ning jutuvestmine.

Täname päeva korraldajaid, kes kinkisid meile toredate päeva, mis tõi meie ellu vaheldust ja rõõmu!

Maie Väli

Tegevusjuht Helle koos Pärsti pansionaadi osavõtjatega.

Mälestused põllu- ja kodumajandusliku hariduse omandamisest

Põllu- ja kodumajanduslikku haridust on Eesti riigis läbi mitme riigikorra olnud võimalik omandada arvukates põllu- ja kodumajanduskoolides, kutsekoolides ning tehnikumides. Eesti Põllumajandusmuuseum kutsub üles taolistes koolides põllumajanduslikel ja kodundusalastel erialadel õppinud inimesi üles kirjutama mälestusi oma õpingutest ning saatma neid muuseumile, et neid talletada ja teha avalikult kättesaadavaks praegustele ja tulevastele põlvkondadele. Kui leidub ka mõni teemakohane ese, foto või dokument, mille annetamisest muuseumile oled huvitatud, siis võite sellest samuti märku anda. Siinkohal esitame suunavaid küsimusi, millele mälestusi üles kirjutades võib tugineda.

1. Mis koolis Te õppisite? Või läbisite mõne vastava kursuse? (Millises koolis olite varem õppinud?)

2. Millal Te koolis õppisite? Kui vana Te siis olite? Mis eriala te õppisite?

3. Mis tingis kooli valiku? Kas olid kindlad ootused, mida kooliprogramm peaks pakkuma, milliseid teadmisi ja oskusi õpetama? Kas saite ise kooli valikul kaasa rääkida?

4. Kas kool oli maksuline?

5. Kas kooli astumisel nõuti juba enne teatud oskusi ja eelteadmisi? Olid ehk koolikatsed? Kas koolis õppisid kõik ühe programmi järgi või sai aineid valida?

6. Milliseid oskusi-teadmisi koolilt kõige enam nõuti (mis olid kõige populaarsemad)?

7. Milline oli kõige parem õpetaja-juhendaja? Mis oli koolis kõige meeldivam? Mis oli hästi korraldatud?

8. Kõige ebameeldivamast õpetajast – miks ei meeldinud? Millised ained või tegevused ei meeldinud? Mis oleks võinud koolis teisiti olla?

9. Kas õhkkond koolis oli sõbralik ja vaba või range ja distsiplineeriv? Kas toimus ühisüritusi ja väljasõite?

10. Kas ja kuidas oli korraldatud õppeperioodil õpilaste majutus?

11. Kas oli kehtestatud koolivorm?

12. Kaua koolis käidi? Kas koolis käimisel oli piiranguid (vanus, abielu vms)? Kas keegi saadeti ka mingil põhjusel ära?

13. Mida kooli lõpetamise puhul kingiti? Kas kool ka kinkis midagi või premeeris lõpetajaid? Kas on mingeid kooliga seotud mälestusesemeid?

14. Kas koolis omandatu on hilisemas elus kasuks tulnud? Kas kooli tugevus oli teoreetilist või pigem praktilist laadi? Milliseid koolis omandatud oskusi on kõige enam vaja läinud? Kas on midagi, mille õppimine oli kasutu?

15. Kuidas tagasivaates kooli hinnata? Kas oleks midagi võinud teisiti teha? Millega seoses kool kõige sagedamini meenub?

Mälestused palume saata või tuua Eesti Põllumajandusmuuseumisse, Pargi 4, Ülenurme 61714, Tartu maakond.

Täiendavat infot saab Merlin Lumistelt telefoni 738 3818 või e-postil merlin.lumiste@epm.ee

Kui sul on mure kas enda või lähedase **ALKOHOLIGA** liialdamise pärast, **VÕTA ÜHENDUST!**

Telefonil 5866 5160, e-postiga alko@vmh.ee

esmane vastuvõtt 3 tööpäeva jooksul teenus on tasuta (ka ravikindlustuseta inimestele)

Alkoholitarvitamise häire kabinet on avatud E-R 8-16 Pargi tee 6, Jämejala küla

SIHTASUTUS Viljandi Haigla

Pesuproff

- vaipade ja pehme mööbli sügavpuhustus
- nahkmööbli puhustus ja kreemimine
- auto salongi ja istmete pesu, nahahooldus
- auto vahatamine ja poleerimine
- traktorite ja kombainide salongi puhustus

Transport Viljandi piires TASUTA!
Vajadusel teeme töid teie kodus!

Tel 5650 6121, 5331 3054
www.pesuproff.com

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha.

Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis.

Tel: 56 111 900

8.–9. klassi tüdrukud jooksurajal

Ühine spordipäev

Traditsiooniliselt on õppeaasta alguses koolides spordipäevad, et tähtsustada liikumist ning selgitada välja parimad. Sel korral otsustasid teineteisest pea viiekümne kilomeetri kaugusel asuvat kaks väikest maakooli teha seda koos Viljandi linnastaadionil. Kolga-Jaani põhikooli ja Paistu kooli ühine spordipäev toimus 18. septembril.

Päev algas pendelteatejooksudega. Järgnesid 60m jooks, 100m jooks, kaugushüpe, pallivise ja kuulitõuge. Lõpuks veel 400, 600 ja 800m jooksud.

Parimad Paistu kooli õpilased vanuseklasside kaupa olid Britta Põrk ja Jõrgen Rebane, Suzette Linnaste ja Kairo Salme, Marleen Riiner ja Genter Aalmaa.

Kahe kooli õpilaste kogunemine enne võistluste algust

Iga ala võitja sai kaela medali, kolme paremat autasustati diplomiga.

Vihmas ja tuules võistlemise kogemuse sai kokku 140 õpilast.

Kõik olid väga tublid. Hästi toimis ka

kahe kooli õpetajate koostöö. Kõige tähtsam oli positiivne emotsioon kordaläinud päevast.

Loore Järvekülg,
Paistu kooli õpetaja

Murdmaajooksu võistlused

Viljandimaa koolide 1.–5. klasside murdmaateatejooks toimus 20. septembril 2017 Viljandis.

Paistu kooli võistkond saavutas väikeste koolide arvestuses 1. koha.

Paistu kooli õpilased esinesid hästi ka nädal hiljem, 27. septembril 2017 toimunud Viljandimaa koolide KV murdmaajooksus Karksi Nuia. Väikeste koolide arvestuses saavutati võistkondlik 2. koht Halliste Põhikooli järel. Kõige paremat individuaalset tulemust näitas 6.–7. klasside tüdrukute arvestuse Helena Kolga (6. koht).

Loore Järvekülg
kehalise kasvatuse õpetaja

Murdmaajooksu võidukas võistkond

Uus maaelu ja -majanduse poliitika

II osa

Algus eelmises lehes

Kes on Eesti "põllumees" ja kas ta peab toitma oma rahva?

Siinkohal kerkib kõigepealt küsimus, mis vajab üheselt arusaadavat vastust. Kes on ikkagi see paljutsiteeritud põllumees? Kas selleks on inimene, kes maad palgatöölisena harib, st. istub traktori roolis ja künnab, külvab, niidab või kombainiga vilja koristab? Või see, kes laudas loomi söötab, sõnnikut laudast välja veab ja lehma lüpsab ning karjatab? Või on põllumeheks suurmaoanikust mõisnik, kes elab koguni linnas või välismaal ning on palganud omale mõisavalitseja ja töölised? Või on põllumeesteks siiski taluperemees(naine) koos laste ja vanavanematega, kes omanikena peretalu majandavad ja perele elatist maaharimise, karjakasvatusega ja muu tegevusega teenivad? Kes siis eeltoetustest on see kõige õigem põllumees "rahva toitja", kellest on Eesti riigile kasu ja kellele riik peaks(võiks) toetusi maksta? Enne kui aruteluga edasi minna, peame termini "põllumees" tähenduse täpsemalt selgeks saama.

Leian, et traktoriroolis või lüpsimasina juures tegutsev inimene, kes on palgatöölise staatuses ja ei ole ka omanik ei ole tegelikult "põllumees". Pigem saab teda tituleerida palgatööliseks. See inimene, kes on küll maaomanik, kuid tegelikku maatööd ei tee, on pigem "mõisnik". Seevastu seda inimest, kes teeb küll maatööd, kuid rendib maad või tootmisvahendeid võiks nimetada rentnikuks (renditalunikuks). Nii jäävadki veel peretalu elavad ja tööd tegevad inimesed, kes on nii maa kui ka tootmisvahendite omanikud ning kelle puhul on tõesti õigustatud nimetus "põllumees". Me peame aru saama, et Eesti maaelu vajab eeskätt OMANIKKE, mitte palgatööliseid ehk moonakaid (pärisorje)! Mis oleks, kui Riigikogu tasemel defineeritaks üheselt, keda me nimetame mõisnikuks, keda talunikuks, keda tööliseks-sulaseks, keda mõisavalitsejaks, keda rentnikuks jne.

Edasi saaksime juba määratleda, milliseid sotsiaalseid rolle erinevalt tituleeritud inimesed täidavad ja millised neist oleksid Eesti riigi jaoks olulised ja millised mitte. Seejärel tuleks riigi tasemel kokku leppida, keda peaks riik eelistatult toetama. Kui lähtuda Põhiseadusest, siis on hetkel väga tähtis eesti rahva püsijäämisel rahvastiku iive ja taastootmine. (Meditsiinidoktor Jaak Uibu initsiatiivil olid 2016-2017 a. Riigikogus arutusel Eesti rahva iibe probleemid. Kahjuks ühtki realselt mõjuvat otsust vastu ei võetud.) Millises sotsiaalses staatuses peaksid olema inimesed, keda riigi seisukohalt oleks otstarbekas iibe küsimustes toetada? Ilmselt ikka neid, kes taastooda-

vad rahvast ja kelle kaudu me kõik saame rikkamaks. Maal on nendeks selgelt peretalude ja pereettevõtete omanikud, kes seal elavad ja toodavad endale ja riigile vajalikke hüviseid (toitu, energiat, ehitusmaterjale, teadmisi, tervist, kunsti jne) ja järeltulevat põlvkonda.

Riiklikke eesmärges silmas pidades ei ole meil seejuures primaarseks mitte toidu tootmine, vaid riikliku maapoliitika prioriteediks peaks saama rahvastiku taastootmine ehk peretalude arendamine maal. Ja eeskätt neid tulekski toetada (mitte niivõrd piimakarja, põllupidamist, karjakasvatust, aiandust jne). Siit tuleneb järgmine ülesanne Riigikogule – defineerida ja seadustada täpselt peretalu ja peretalu liikme mõisted.

Kuna elan Võrtsjärve ääres, olen tähele pannud veel üht võimalust inimeste maaletoomiseks ja rannaelu arendamiseks. Praegu kehtiv rannakalanduse süsteem ei motiveeri kalurikülade (peretalude) arengut. Kalapüügilubasid kutseliste kaluritele jagatakse Keskonnaministriumi poolt nii nagu jumal juhatab ehk "kes maksab, tellib muusika!" Senine ultraliberaalne lubade jagamise süsteem on rannaelule selgelt kahjulik ja tuleb ära muuta. Mitmes piirkonnas (nt Peipsi ja Võrtsjärve ääres, Pärnus ja mujalgi) on tekkinud juba nn "kalakuningad", kelle kontrolli all on praktiliselt kogu rannakalapüük ja loomulikult ka raha. Riigil oleks samal ajal üsna lihtne rannapiirkondi elustada. Kalapüügilubade väljastamine tuleks anda kohalikule kogukonnale (näiteks kalanduspiirkondade MTÜd) ja kehtestada kord, mille alusel kalapüügilubasid antakse ainult rannikualal elavatele kaluriperedele (kaluritaludele) ja kala kokkuost, esmatöötlemine ning turustamine korraldatakse kaluriühistute kaudu. Samuti peaksid väikesadamad olema kaluriühistute või kohalike omavalitsuste kontrolli all. Näiteid võib leida Hispaania mererannikult, Itaaliast, Taanist, Soomest ja mujaltki. Miks Eesti riik ei ole neid eeskujut võtnud ja on ellu kutsunud "kalakuningad", kes elavad linnades ja on teinud rannakaluritest moonakad? Kui riik ranna (maa) elu probleemiga tõsiselt haakuks, tekiks uued tuhanded kaluritalud ja -külad, kus sünniks ka maa- ja rannaelu tundvad ja seda edasi kandvad lapsed. Praegu on see täiesti kasutamata võimalus.

Teiseks oluliseks võimaluseks on metsatalude (metsavahid) taasteke. Praegu võib juba küsida ja arutleda, kas metsavahitalude ärakaotamine riigi initsiatiivil oli ikka maaelu arenguvajadustele vastav? Meie riigi- ja ka erametsad on metsaraisu, mahamurdunud puid ja muud sodi täis. Keegi neid ei valva ega hoolda. Kapitalistid tegutsevad metsas hooletult (lõhutakse väljaveoteid, kuivenduskraavid on umbe sõidetud, suured masinad on

purustanud õrna ja õhukese metsakamara jne). Kuigi riigi poolt on vastu võetud terve rida seadusi, mis kohustavad metsi heaperemehelikult majandama, siis praktikas me seda sageli ei näe. Tundub, et metsal puudub hea peremees. Ilmselt oleks mõistlik siiski üle vaadata metsa (turismi, puhke) talude taastekitamise küsimused.

Kuidas toita Eesti rahvas?

Kui tootmiskvoodid üle-euroopaliselt kaotati, siis selleks ajaks olid meie ja vanade liikmesriikide hinnatasemed enam-vähem ühtlustunud. Sisuliselt läksid 2016. aasta suvel käiku minu, Itaalias 20 aastat tagasi tunnetatud, hirmud, et meile hakatakse massiliselt sisse tooma põllumajandus- ja Euroopa vanadest liikmesriikidest. Praegu näeme, et kauplustesse on ilmunud massiliselt selliseid toidukaupu, mida me oleksime suutelised nõutavas mahus ja kvaliteedis ise tootma. Sealiha rümbad on toodud meile Hispaaniast, Saksamaalt, Taanist, Poolast jt riikidest. Piimasaaduste, leiva, jahu, juurviljade, kartulite, õunte ja praktiliselt kõikide oluliste toidukaupadega on sama lugu. Euroopa vanad liikmesriigid suudavad suurepäraselt ära toita kogu Eesti rahva. Tulebki välja, et suhteliselt kallimat ja suurtootjate poolt toodetud pole meile sisuliselt üldse vaja. Milleks me neid siis toodame ja tootmisele veel riigi poolt miljoneid peale maksame? See on küsimus, mis tuleks poliitikute poolt veel rahva jaoks lahti rääkida. On ju päevselge, et soodsamates looduslikes tingimustes asuvad Euroopa Liidu liikmesriigid suudavad suurepäraselt ära toita kogu eesti rahva ja neil jääb toidukaupa veel ekspordiks ülegi. Näeme, et Euroopa Liidu nn ühtsel põllumajanduspoliitikalt on kindel, Eesti põllumajandust ja maaelu väljasuretav toime. See tõdemus on karm ja paljudele toetusi saavatele suurtootjatele kindlasti ka vastumeelt.

Eestis on kahjuks siiani käibel majanduslikus mõttes väär seisukoht – Eesti põllumehed peavad ära toitma oma rahva. Ei pea! Kahjuks on see nn "põllumeeste" (tegelikult suurtootjate) peamine argument riigilt toetuste välja pressimiseks. Olgem lõpuni ausad! Tegelikult ei ole praeguses Eestis vaja üldse rahva toitmise eesmärgil toitu toota. Euroopa Liidu teistes liikmesriikides toodetakse tunduvalt rohkem ja isegi odavamini (soodsam kliima!), et suudetakse vabalt katta isegi mitme Eesti rahva toiduvajadus. Selline on tänapäeva reaalsus!

Selle teadmise taustal kerkib veel üks tõdemus. Meil puudub poliitiline, majanduslik ja sotsiaalne sisu suurtootjatele (sh väliskapitalistidele) toetusi maksta ja survestada riigi riigi väikest eelarvet. Kes sellest kasu saab? Mis kasu on eesti rahval

sellest, kui välismaistele suurtootjatele-puukfirmadele, kes toovad välisriikidest sisse odavat tööjõudu, maksame riigieelarvest veel otsetoetusi? Miks maksta riigi poolt toetusi väikesearvulisele maakapitalistide grupile? Mis sellest riigile kasu on, kui väike arv maakapitaliste rikastub ja peretalud vaesuvad ning maapiirkonnad hääbuvad?

Kellele on tollid kahjulikud, kellele kasulikud?

Tollid ehk impordipiirangud on erinevates riikides kehtestatud mitmetel eesmärkidel. Reeglina eeskätt selleks, et piirata välisriikidest selliste kaupade sissevedu, mida soovitakse vältida või piirata. Kindlasti on imporditollid kasulikud nendele kaupadele, mida me piisavas koguses ja kvaliteedis ise toodame. Sellega me loome täiendavaid võimalusi omatoodetud kaupade siseturul turustamiseks. Kuna sisseveetavad kaubad tollide tõttu kallinevad, siis nende sissevedu väheneb ja selle arvel luuakse võimalused omatoodetud kaupade turustamiseks. Sageli on räägitud, et sisseveo ehk imporditollid tõstavad ka omamaise kauba hinda ja on seepärast meile kõigile kahjulikud. See on õige ainult osaliselt. Paljude põllumajanduskaupade puhul aga on hoopiski vastupidi. Milleks meile näiteks Hollandi piim või Taani sealih ja Itaalia õunad või Poola kartul? Neid kaupu ostes toetame mitte oma riigi tootjaid vaid välismaalasi. Olen seisukohal, et just väikeriigile on turu reguleerimisel olulised tollid. Suurriigid võivad muudel eesmärkidel (kapitalistide toetamine) vajada vabaturumajandust ehk loobuda tollidest. Importkaupade sisetoomise järel vähendame oma analoogsete kaupade turu ning kaotajateks osutuvad meie tootjad, kellel ei õnnestu oma kaupu siseturul müüa. Seega peame otsima turustamisvõimalusi Jaapanis, Hiinas ja teistes riikides. See on kallis eeskätt transpordi tõttu, mis halvendab omakorda meie toidukaupade konkurentsivõimet. Selleks, et pääseda välisturgudele, peame oma tootjatele maksma otsetoetusi, mis on koormaks riigieelarvele ja sisuliselt ei kata otsetoetused kulutusi, mida meie tootjad peavad välisturgudele pääsemiseks tegema.

Praktiliselt kõik riigid kasutavad oma rahvale vajalike majandustingimuste loomiseks turu reguleerimist, kas kaubanduspiiranguid (tolle) või muid regulatsioone kuni täieliku impordi keelustamisega. Meil on igasugune turgude reguleerimine keelatud eeskätt vanade ELi liikmesriikide kasuks. Samas on turu reguleerimise küsimused olemas ja me peame neile ka ausalt vastama. Leian, et turu regulatsiooni küsimused vajavad palju rohkem tähelepanu ja neid tuleks vaadelda tervikuna maamajanduslikult kompleksist lähtuvalt. Äärmuslik turu regulatsioonidest hoidumine võib kasulik olla ainult ärikatest kaupmeestele!

Milleks meile maamajanduslik ettevõtlus?

Eelnevast arutelust võib selguda, et lõpetame Eestis igasuguse põllumajandus-tootmise üldse ära? Mõned poliitikud kahjuks seda seisukohta ka jagavad. Mina olen siiski teistel põhjustel hoopis vastupidisel arvamusel.

Eestis tuleks kogu maamajanduslikku kompleksi (mets, vesi, puit, energia, toit, kala, turism, töötlev tööstus, põllumaa jne) arendada muul põhjusel. Selleks on kõikidele meie inimestele (perekondadele) vajaliku sisetuleku saamine ära-alamiseks ja maapiirkondade asustatuna hoidmiseks ehk eesti rahva taastootmiseks. Vastasel korral rahvastiku elujõud väheneb ja me sureme rahvusena lihtsalt välja. Ma ei ole nõus nendega, kelle arvates peaks koondama kogu rahva linnadesse. Selle tulemusena maapiirkond paratamatult tühjeneb. Tuleb arvestada hoopiski sellega, et inimene vajab puhast loodust ja oma kodu selles. Selline oleks perspektiiv, mida me peame silmas pidama. Seega tuleb astuda samme Eesti kodanike sidumiseks oma maa ja koduga – inimesed peavad tundma, et nad on ka riigile vajalikud. Ja riik, kui kodanike ühendus (ühistu), peab toetama oma kodanikke, küll siis kodanikud hoolivad ka oma riigist. See on riikliku iseseisvuse ja iseseisva riigi kodanike olemuslik küsimus. Kuigi rahva maale taastoomine on kallis, tuleb meil seda siiski rahva säilimise huvides teha.

III osa

Järgnevalt püstitan veel ühe küsimuse – kas meil (riigi kodanikel, riigikogul, erakondadel, valitsusel, valdadel jne) on üldse mõtet peaeesmärgiks seada põllumajandusliku suurettevõtluse ja kapitalistliku toiduainete tootmise arendamist? Võib selguda, et meie jaoks on oluline mitte intensiivne ja energiamahukas masstootmine vaid eeskätt mahedad niššitooted, mis mingis ulatuses ja mahus on KODUde säilimiseks ja hoidmiseks vajalikud. Sellest küljest vaadatuna tuleks tõsiselt üle vaadata ja korrigeerida ka meie maaelu poliitikat.

Kellele kuuluvat ettevõtlust riik peaks toetama (lubama)? Kas teist inimest ekspluateerivat (orjastavat) suurtootmislikku kapitalistlikku mõisasisüsteemi või hoopiski isemajandavaid peretalusid kui eesti rahva põlisKODUsid? Olen arvamusel, et mõisataolised suurettevõtted ei sobi Eesti maaellu. Seda paljudel põhjustel. Toome siinkohal mõned. Suurtootmine survestab oluliselt keskkonda, sh puhast õhku ja vett. Samuti vajatakse oluliselt lisa palgatööjõudu, lehmade karjades oleku aeg on lühikesevõitu, eesti rahva enamus ei osale kasumi jaotusprotsessis, kasum koondub väikesearvulise omanikekihi kätte. Monokultuuride kasvatamine rikub loodusliku mitmekesisuse, tasakaalu

muldades, põhjustab väetiste tõttu probleeme mesinduses ja teistes looduslikes ökosüsteemides. Ilmselt kõige olulisem puudus on, et suurtootmine võtab ära võimalused peretalude arenguks ehk pikemas perspektiivis eestluse elujõu kasvatamiseks!

Peretaludel põhinev majandus ei pea baseeruma ainult põllumajandusel, metsandusel, kalandusel jms, vaid tervel kompleksil loodusressurssidel, pere elu tagaval tegevusel (biomajandus). Miks mitte säilitada, arendada ja riiklikult toetada peretalusid, mis näiteks toodavad päikesest ja biomassist energiat ning ekspordivad seda teistesse riikidesse energiaühistute omandis olevate elektrivõrkude vahendusel? Ka Eestimaa Talupidajate Keskkliit peaks oma liikmeskonda vastavalt laiendama – liitma endaga turismitalud, energiatalud, kunstnikud, mittepõllumajanduslikud tootjad-pereettevõtted jt.

Siinkohal juhiks tähelepanu veel ühele arengule, mis võib ühel hetkel kahjuks tulla maaelu arengule. Selleks on olemasolevate peretalude "kasvamine" mõisalaadseteks ettevõteteks. Minu mäletamise järgi loeti Soomes peretaluks, mis väärts riiklikke toetusi, talusid kus enamus tööst (vähemalt 60%) tehti ome pere tööjõuga. Seega tuleks kindlasti riiklikult ära määratleda peretalu mõiste.

Kõige esmalt on vaja Riigikogu taseandil defineerida peretalu mõiste (praegune kriteerium, mis põhineb ainult põllumajanduslikul tootmisel selleks ei sobi). Tuleb arusaadavalt seadustada, et peretalu on perele eeskätt elamiskoht, kus taastoodetakse eestlust, mitte mingi põllumajanduslik tootmisüksus või riigimaksude kogumise koht (maamaks, käibemaks, kinnisvaramaks, tulumaks, aktsiisid jne). Ja suurtootmislik mõisasisüsteem on sisuliselt peretalu vastand – mingi eliitperekonna jaoks tööinimesi ekspluateeriv ja kasumeid teeniv ettevõtte, mis ei sobi kokku eesti rahvuslike eesmärkidega. Mõeldavad riiklikud toetused tuleks seega eranditult suunata mitte suurtootmise vaid eeskätt peretalude arendamiseks ja väljaehitamiseks (nt asundustegevus!).

Olulisel kohal on peretalude kõrval ka väikesed pereettevõtted, kus tehakse samuti suur osa (vähemalt üle 60%) tööst pereliikmete poolt. Peretalude kõrval on need samaväärsed ka elanikkonna taastootjatena. Need võivad tegutseda samuti maapiirkondades asuvates alevikes ja ka linnades. Oluline on seejuures, et need ettevõtted kannavad endas eestlust ja annavad aated edasi ka järeltulijatele. Need võivad olla väga mitmekesised – toota laias nomenklatuuris toidukaupu, ravi-meid, ehitusmaterjale ja konstruktsioone, metallitöoteid, arvuteid, teenindada turiste, luua muusikat ja kunsti jne. Need vajaksid rohkem toetust ka riigi poolt.

Uus maaelu ja -majanduse poliitika

15. lk järg

Siinkohal peatume lühidalt veel ühel probleemil. Mis juhtub toidukauba tootmisega ja rahva toitmisega juhul, kui Euroopa Liidust lahkuvad peale Inglismaa veel Prantsusmaa, Saksamaa ja teised riigid ning Euroopa Liit laguneb? Kui ELi juriidiline kehend hakkab olemast, kas siis kaubandussuhted säilivad ja milliseks nad kujunevad? Võibolla on siis Eestile kasulik toota maksimaalselt just oma toitu. Sellest ohust tulenevalt peaksime riigina siiski hoolitsema ka omamaise toidu tootmise eest. Ka sellest ohust tulenevalt oleks kasulik siiski oma põllumajanduslik tootmine igal juhul säilitada. Ka sel juhul, kui selle tootmine on kallim, kui mõned teised riigid pakuvad ja me peaksime oma riigieelarvest sellele peale maksma. Leian, et selline toetus on õigustatud ja perspektiivis vajalik. Sellisel juhul muutub oma toit riigi strateegiliseks ressursiks!

“Mõisate” asemele tööühistud?

Mida teha olemasolevate suurfarmidega (aktsiaseltsid, osühingud)? Minu arvates ei tasu neid kohe maha lõhkuma hakata. Kui nad tulevad vabas konkurentsis iseseisvalt toime, las nad siis toimivad edasi. Peatame nende ainult riiklike toetuste maksmise ja välistööjõu sissetoomise. Kui vaadata Inglismaa ja teiste riikide mõisasid, siis on selgelt tajutav nende majanduslik kiratsemine. Paljud mõisasüdamed on ümberehitatud turismiteenuste osutamiseks, maad ja metsad on välja renditud kohalikele talumeestele-rentnikele. Tundub, et hädad saavad alguse nn “mõisa köie lohisemisest”. Palgatööline mõisas ei ole kunagi nii produktiivne kui kõrval tegutsev omanik-taluperemees(naine). Lootus, et hiinlasest palgatööline sama usinalt töö teeb kui meie talunik-omanik, on asjatu lootus. Palgatööl ja omaniku poolt tehtaval tööl on tajutav vahet. Ja see teebki peretalud ka majanduslikult tugevamateks? Asi tundub olevat selles, et poliitiliselt on seni rohkem toetatud suurettevõtteid, mis teeb nende võrdlemise peretaludega raskeks. Suurettevõtetel on ka rohkem võimalusi tellida nende majanduslikku võimekust tõestavaid uuringuid. Kui neid uuringuid lähemalt vaadata, siis selgub õige pea ka metoodilised vead ja lapsused. Näiteks uurimise alt on täiesti välja jäänud (jätud?) rahvastiku taastootmise kulud-tulud. See teeb ka järeldused koheselt ebausutavaks. Üldsusele on püütud jätta kuvand, et suurettevõtted on efektiivsemad ja neid tuleb sellepärast toetada, et nad annavad rahvale tööd ja toidavad kogu Eesti rahva ning

soodsa turukonjunktuuri korral saame ka arvestatavat eksporditulu. Seni, kuni me “mõisu” riiklikult suurte rahadega toetame, on nad tõesti toetusteta peretaludest puhtmajanduslikult efektiivsemad. Kui toetused ära jätta, selgub õige pea, milline ettevõtlusvorm on efektiivsem. Seejuures tuleb tulu hulka arvata ka eestluse taastootmine, mida on suutelisid tagama ainult peretalud. Peretaludes kasvatud lapsed saavad eluks kaasa töö-kuse, kodukoha ja looduse tunnetuse ja ka rahvusaated.

Üle-eelmise sajandi lõpupoole sattusid paljud mõisad majandusraskustesse ja neid püüti isegi taludele maha müüa. Nii siis kui ka nüüd on “mõisate” ehk suurtootmise peaprobleemiks kasutatava palgalise tööjõu peremehetunne ehk hoolivus. Peremehetunde loomiseks suurtootmises oleks mõeldav omandivormi muutmise. Praegused mõnedest omanikest koosnevad osühingud ja aktsiaseltsid tuleks ümber formeerida tööühistuteks (Iisraeli näitel moshavid ja kibbutsid). Kõikidele töötaja staatuses inimestele tuleks anda (müüa!) kindla suurusega osak ja tekitada temas omanikutunne. Tähtis on, et inimene tunnetaks, et ta on kaasomanik, kes saab kaasa rääkida ja ka vastutada. Juhul, kui mõni töötaja ettevõttest lahkub, makstakse talle osak tagasi ja ta kaotab ka omanikuõigused (olla valitud ettevõtte juhtorganitesse, saada osa kasumist jms). Kui tema asemele uus töötaja võetakse, siis maksab see enda poolt osamaksu ja saab täieõiguslikuks tööühistu liikmeks. Minu arvates on mõned endised majandijuhid ka niiviisi juba käitunud ning saavutanud ka ühistöö kaudu rahuldavaid majanduslikke tulemusi. Tööühistu vorm oleks omamoodi alternatiiv “mõisatele” ja perspektiiv ka suurtootmise ellu jäämiseks. Suurte tööühistute puhul oleks ehk mõeldav ka nende sees olevate peretalude (peretalu liikmed on tööühistu liikmed!) areng. Tekiks huvitav sümbioos suurtootmise ja peretalu vahel! See oleks mõningate ümberkorralduste järel ka omamoodi analoog nõukaajal hästi toiminud kolhoosidega.

Kahjuks tundub, et meie rahvas on tööühistute suhtes endiselt pessimistlik. Kuigi analoogilisi mõttearendusi on avaldanud ka president Arnold Rüütel, ei ole põllumajanduslikud tööühistud oma kohta maaelus veel leidnud. Pigem on ka olemasolevad vähesed põllumajandusühistud täna pigem osühingud, mis ei ole suutnud kõikides oma liikmetes üles äratada vajalikku omanikutunnet.

Vaja on uut maareformi

Resoluutselt tuleks tõkestada riigi poolt nn. maade haaramise (land grabbing) protsess. Selleks tuleks käivitada riiklik maade ümberkruntimine, mille eesmärgiks on maa tagavara loomine peretaludele (riik ostab vabad maad, teostab ümberkruntimise ja käivitab riikliku asun-

dustalude programmi!). Uus maareformi seadus peaks sätestama ka maa omamise põhialused, mis peavad olema kooskõlas peretalude eesmärkide ja vajadustega.

Olulisel kohal peaks olema ka vajaliku taristu (infrastruktuuri) loomine maal. See peaks loodama paralleelselt peretalude loomisega asundustegevuse käigus. Rajada korralik teede- ja kuivendusvõrk, ehitada modernsed sidevõrgud, koolid, kaubandus, lasteaiad.

Ma ei ole sugugi veendunud, et käimasolev kohalike omavalitsuste reform annab soovitud tulemusi. Pigem on selle ellukutsumine riigi tegevusetuse tulemus ehk nagu mõned irvhambad on öelnud – “maarahva hädatapp”. Rahva koondamine tömbekeskustesse (loe: ääremaastumise süvendamine!) on täpselt vastupidine protsess, mida praegu maaelu renessansiks vaja on. Paralleelselt tuleks koheselt käivitada külade reform. Maa- piirkondade tühjenemise tõttu on Eestis hulgaliselt juba elaniketa külasid ja see protsess süveneb. Olemasolevad külad tuleks koondada ja rajada korralikud kogukonnakeskused (sisuliselt minivallad!), seadustada külavanemad ja anda neile osa riiklikest (valdade) funktsioonidest. Meie eesmärgiks ei saa olla maakonnakeskustes asuvate linnade kasvatamine ja nende eelistamine.

Olen Valma külavanem juba 11 aastat ja näen, et Viljandi suurvalla loomise järel on vallaametnikud koondunud linna ja maal neid enam eriti ei näe. Seevastu külavanemal on kohustusi juurde tulnud - päästjate ja politsei informeerimine, kiirabi kutsumine, külasiseste tülide lahendamine, küla arengukava koostamine, küla esindamine vallavalitsuses, matuste korraldamine ja lahkunutele järelehuudmine, küla kultuurielu arendamine, vanurite aitamise jne, jne. Külavanemad tuleks riigis paremini seadustada, valdade poolt tasustada ning neile kompenseerida ka transpordi, side jm kulutused (külvavanemal võiks olla oma eelarve). Seda seni kahjuks ei tehta. Tasuta bussiliinide asemel tuleks korda teha külavaheteed.

Bioloogilised ressursid kui majanduse alus

Eelnevast tuleb veel üks probleem, mille peaks Maaeluministeerium lahendama. Eeskätt selgeks tegema, millised on Eestis need bioressursid, milliste baasil rajada peretaludele tuginev ettevõtlus maal? Palju peaks reserveerima maad, (põldu, puisniite, metsa, veeala, soid, jne), millele üles ehitada jätkusuutlikud peretalud. Selline suund eeldab aga väga põhjalikke muutusi terves riigis – alates maakorraldusest ja maade ümberkruntimisest, piirangute seadmisest maa ja loodusressursside kasutamisele, Eesti kodanikele (peretaludele!) eelistingimuste (toetuste süsteemi kardinaalseks ümbermuutmiseks) loomisest, maksusüsteemi muutmise (NB! Mitte ainult riigieelarve täit-

mise eesmärgil!), riiklike arengukavade ümbertegemisest, konkureerivate ja Eesti kodanike majandustegevust ahistavate välismaiste puukettevõtete tegevusvabaduse ohjamisest ja lõpetamisest jne. Resoluutselt tuleks lõpetada mistahes riiklike toetuste maksmine ja eelistuste tegemine põlisrahvast ikestavatele põllumajanduslikele suurettevõtetele (mõisasisüsteemile), eriti välismaistele isandatele. Riigi ülesanne oleks panna oma ametnikud-bürokraadid tööle. Nagu eespool nägime, on neile tööd küllaga.

Eesti riik vajab tõsist restarti

Siinkohal ma ei räägi kerge- ja rasketööstusest ega pangandusest-kindlustusest, mis tegelikult on veel kurvemas seisus kui maamajandus. Me oleme enamuse oma majandusest ja iseotsustusvõimest, suveräänsusest juba teistele loovutanud. Üks asi on pariteetsetel alustel koostöö võrdsete riikide vahel, teine teiste riikide eelistamine või mis veel hullem, teiste riikide ees pugemine, nende soovide truualamlik ja pime täitmine ennast kahjustavalt. Euroopa Liidu direktiivid, sealhulgas keskkonnanalased, ei saa olla meile kohustuslikud vaid ainult soovituslikud. Kujukas näiteks on kurikuulus suhkrutrahv, tootmiskvoodid, ehitusseadus, keskkonna reeglid jt. nõuded, mis on sisuliselt vägivallaaktid Eesti riigi kodanike suhtes. Huvitav, millega tegelevad meie eurosaadikud Brüsselis? Praegu tundub, et nad esindavad ainult ELi huve. Eesti rahva vajadused ja huvid neile korda ei lähe! Nad peavad täitma sõnakuulelikult vanade liikmesriikide käske ja EL direktiivid nn "maale tooma"? Huvitav, kas eurosaadikutele Eesti Vabariigi põhiseadus ei laiene? Me peaksime kõikidel juhtudel siiski rangelt lähtuma Eesti Vabariigi Põhiseaduse preambulist. Eeskätt lasub see kohustus ELi saadikutel. Eesti iseotsustusvõime tuleb tagasi saada! See on kõikide otsuste ja seaduste loomise juures kriteeriumiks ja üliluslik. Selle alusel annavad ustavusvande nii riigikogu ja valitsuse liikmed kui ka president. Rahvas peaks lausa nõudma nendelt ametisikutelt põhiseaduse tingimusteta täitmist.

Minu mäletamise järgi õnnestus Eesti Maa-Keskerakonna initsiatiivil 23. veebruaril 1994. aastal Riigikogus vastu võtta ajalooline otsus "Maaelu ja -majandust käsitlevate seaduste väljatöötamise põhi- alused", mille 2. punkt sätestas üheselt: "Põllumajandusliku tootmise aluseks on talumajandus ja eraomandile tuginev ühistegevus". See otsus on tänaseni jõus, kuid miks Riigikogu sellest ei juhindu? Leian, et see on lausa kuritegelik! Kui me kohtleme omi peretalude OMANIKKE mitte samaväärselt teiste riikide kodanikega ja uusmõisnikega, on see selgelt Põhiseaduse vastane tegevus. Eesti kodanikel on põhiseaduslik õigus saada riigilt eeliseid oma elu korraldamiseks, sh. ka maakODUDE loomisel. Senine

väliskapitaliste eelistav tegevus on Eesti kodanike suhtes kuritegelik ja seega Põhiseaduse vastane juba algusest peale. Kuna demokraatlik riik on olemuselt ühistu, st kõikide kodanike ühisomand, siis kõik koostelu reeglid tuleb kehtestada referendumil. Ka Põhiseadus võeti vastu referendumil. Arvan, et ka eespooltoodud maaelu arendamise põhimõtted väärivad juba referendumit ehk kõigi kodanike üldkoosoleku otsust, mida ei tohi eirata mitte ükski huvigrupp ja poliitik.

Vaja on ka valitsuse reformi

Juba taasiseseisvumisest alates on meie valitsuse struktuur küsitav ja ebaefektiivne. Tundub, et valitsuse struktuuri paika panekul on esiplaanil sageli erakondlikud grupid, mis ei arvesta üldriiklike huvidega. Mida aeg edasi, seda arusaamatumaks, bürokraatlikumaks ning grupihuve arvestavaks ta muutub. Juba omal ajal juhtis Riigikogu probleemidele tähelepanu president Konstantin Päts. Tema arvates oli Riigikogu omavahel kraaklevate erakondadega muutunud rahvale naerualuseks. Praegune valitsus kui erakondade käepikendus tegeleb samuti rohkem peenhäälestamise kui Eesti riiklust tugevdavate tõsiste meetmete realiseerimisega. Tundub, et ta on Euroopa Liidu bürokraatia liiga lühikese keti otsas. Siinkohal käsitlen lühidalt ainult maaelu ja põllumajandusega seotud ministereeriumite valitsemisalasid, mida ma arvan paremini tundvat.

Arvestades eeltoodut leian, et põllumajandusministeeriumi ümbernimetamine maaeluministeeriumiks oli põhimõtteliselt õige. On õige, et maaelu ei koosne enam ammu ainult põllumajandusest. Üks asi on nimi, kuid tähtsam on seejuures siiski sisu. Ma ei saa näiteks aru, miks eelistab maaeluminister suurtootjaid? Miks ei kaasata maaelu

probleemide lahendamisse rahvastiku-, majandus- ja ühiskonnateadlasi? Maaeluministeeriumi haldusalas peaks kindlasti olema Maa-amet, mille tegevus tuleb suunata maakasutuse optimeerimisele ehk maareformile. Lisaks panna ametile veel mitmeid muid ülesandeid (maade haaramise probleemid, maade ümberkruntimine, hindamine, uute talukohtade loomine, asundustegevus jms). Teiseks tuleks Keskkonnaministeeriumi haldusalast üle tuua metsandusega tegelevad allüksused. Oluline oleks riikliku metsamaa korraldus ja ka erametsanduse koordineerimine. Tundub, et mõtekas oleks reformida Põllumajandus-kaubanduskoda ja panna sellele toidukaupade ekspordi-importi funktsioonid ning maakondlike põllumajandusametite ning ka PRIA ja MESi tegevuste sünkroonimine. Mõelda võiks seejuures, miks astus Eestimaa Talupidajate Keskkliit Põllumajandus-Kaubanduskoja koosseisust välja? Kas selle taga oli suurtootjate ülemäärane võimuiha või midagi muud? Regionaalpoliitika realiseerimiseks oleks vaja siseministeeriumi ja teiste ametite vastavad üksused samuti tuua maaeluministeeriumi koosseisu.

Kui omal ajal töötas põllumajandusministeeriumis ca 120 inimest, siis praeguses on ametnikke kaks-kolm korda rohkem. Samal ajal oleks soovitatav, et ministeeriumis töötaksid inimesed, kes maaelu poliitikat sisuliselt kannavad ja seda tulemuslikult erialaselt juhtida oskaksid. Need oleksid põhimõttelised muudatused, mis tuleks täita ka uue sisuga. Eesmärgiks eespoolnimetatud uue maaelupoliitika realiseerimine.

Tänane maaelu vajab uut ja kõikidele arusaadavat strateegiat. See on abinõude kompleks, mitte pelgalt riiklike toetuste jagamine põllumajandusele.

Jaan Leetsar

Majandusteaduste doktor
Valmas, 2017

Head tantsuhuvilised!

Olete oodatud Paistu rahvamaja

HOOAJA AVAPEOLE!

laupäeval, 21. oktoobril 21.00

Tantsuks mängib ja õhtut juhib

ANDREAS RAHUVARM - bänd SeeMees

Kohv laual

Pääsmed eelmüügis 8 €, samal õhtul 10 €

Info tel 53023135

Tule julgesti, oled oodatud!!!!!!!

Sporti täis tervisenädal Saarepeedil

Üleeuroopaline tervisenädal toimus 2017. aastal 25. septembrist 1. oktoobrini. Terve see nädal oli Saarepeedi lasteaias spordiga sisustatud. Iga päev said lapsed ja õpetajad osa võtta erinevatest aktiivsust nõudvatest tegevustest. Esmaspäeval tuli lasteaeda Viljandi Sakala suusaklubi treener Jaan Kallak, kes on ise Saarepeedi lasteaia ja kooli vilistlane.

Lastele rääkis Jaan Kallak suusatamisest üldiselt, suusakeppide vajalikkusest, kiivri vajalikkusest rullsuusatamise juures ja suusasaabaste erinevustest. Julgemad said ka ise lasteaia hoovis proovida rullsuusatamist. Lastele see tegevus meeldis, kuigi see nõudis neilt palju keskendumist ja head koordineerimise oskust. Lapsed, kes olid liiga pisikesed, et rullsuusatamist katsetada, proovisid endale jalga suusasaapaid ja tunnetasid rullsuuskade raskust. Huvitav fakt rullsuusatamise juures oli see, et nii nagu suusatamises, nii ka rullsuusatamisel tehakse vahet klassikasuusal ja uisusuusal.

Teisipäeval käis lastele Idla pallidega liikumist ja mängimist tutvustamas Idla seltsi liige Anu Johani. Idla liikumine õpetab lapsi jooksmata ja kõndima erilise võimlemissüsteemi järgi, mille on aastakümneid tagasi loonud Eesti juurtega aga Rootsis elanud võimlemispedagoog Ernst Idla. Lastele Anu Johani meeldis, kuna tal olid kaasas värvilised Idla pallid, mis tekitasid lastes palju elevust ja positiivseid emotsioone. Lapsed tegid Anu Johani juhendamisel läbi harjutused pallidega, mis nõudsid head rütmijärgi ja palli käsitlemist. Peale tundi tõdes nii mõnigi laps, et ka temal oleks koju sellist spetsiaalset võimlemispalli tarvis.

Kolmapäeval toimus lastel sügisene spordipäev. Kavas oli pallivise, kaugushüpe ja lühimaajooks. Spordipäeval osales

Endine Saarepeedi lasteaia ja kooli vilistlane Jaan Kallak rullsuusatamisest rääkimas

terve lasteaia kollektiiv. Kõiki lapsi autasustati kuldmedali ja diplomiga.

Neljapäeval tegid Saarepeedi kooli lapsed kõik üheskoos kingituse Eestile. Nad osalesid 100 Järve Jooksus joostes ümber Saarepeedi karjääri, distantsiga üle ühe km. Kõik osalejad said autasuks 100 järve jooksu diplomi ja kleepsu. Jooksu eesmärk oli suurendada lasteaia laste jooksuhuvi ja tutvustada neile ümbruskonda.

Sportlik nädal võeti kokku reedel erinevate palli- ja kullimängudega. Saarepeedil lõppes küll ametlik spordinädal, kuid sellest hoolimata pannakse rõhku spordile ja tervislikule liikumisele igapäevaselt edasi.

Meeldivat kehalist aktiivsust kõigile!

Piret Annette Inglis
Saarepeedi Lasteaia liikumisõpetaja

Anu Johani Idla pallidega liikumist ja mängimist tutvustamas

Lapsed peale 100 järve jooksu diplomi ja kleepsuga

Päeva lõpuks olid kõik kogemuse võrra targemad

Paistu koolilapsed projekti raames Saadjärvel viikingilaevaga seilamas.

Loodusetundmine läbi viikingi silmade

Paistu Kool kirjutas eelmise õppeaasta kevadel Keskkonnainvesteeringute Keskusele projekti “Paistu kooli pere õpib looduses keskkonnasäästlikult elama” ning saime rahalise toetuse oma programmi läbiviimiseks. Tänu sellele alustasime seda õppeaastat kohe huvitavate väljasõitudega Emajõe ja Saadjärvele. Väljasõitude eesmärk oli osaleda õppeprogrammis “Loodusetundmine läbi viikingite silmade”. 8. septembril tegid viikingite tegemistega tutvust 6.–9. klassi õpilased, seilates viikingilaevaga Emajõel, ning 13. septembril osalesid tutvustaval retkel 4.–6. klassi õpilased, kuid seekord Saadjärvel.

Meie pilguheit viikingite elusse algas Emajõe ääres Emajõe Lodjaseltsi juurest ning Saadjärve kaldalt, kus meid ootas meie programmi läbiviija “viiking” Albert. Enne, kui meid viikingilaevaga seilama viidi, tuletati meelde ja tutvustati põhjalikumalt, millisel perioodil viikingid elasid ning millega tegelesid. Samuti saime põhjaliku ülevaate Eesti seosest viikingitega. Lõbusa ja samas kõiki haarava vestluse käigus otsisime vastust küsimusele, miks olid veekogud viikingitele olulised. Vastus sai leitud ning “viiking” Albert selgitas viikingite elu-olu põhjalikumalt. Toit on tänapäeva inimestele väga tähtis ning viikingite elus oli toidul samuti ülitähtis koht. Kuid nemad ei saanud kasutada tänapäevaseid mugavusi, nagu näiteks külmkapp, röster, mikrolaineahi jne, vaid pidid läbi ajama palju lihtsamate, kuid samuti tulusate vahenditega. Kuna nende põhiliseks tegevuseks oli põlluharimine, küttimine ja korilus, aga ka pikemad retked võorastele aladele, siis pidid viikingid oskama toitu säilitada erinevatel viisidel. Kõige rohkem kasutati toiduks siiski liha ja kala, mida osati kuivatada ja soolata. Samuti tunti suitsutamise kunsti. Toidulaualt ei puudunud ka veelindude liha. Kajakat siiski viikingite toidulaual ei leidunud, sest selle linna liha ei sobinud toiduks siis ega sobi ka praegu. Oma koduasulates pidasid viikingid juba ka kodu-

Emajõel prooviti maamärkide järgi orienteeruda.

loomi ja -linde ning seetõttu leidis nende toidulaual piima ja erinevad piimatooted. Saime teada, et nad oskasid valmistada juustu ja võid ning jogurtilaadset toodet. Jäätist nad siiski veel süüa ei saanud. Samuti tunti paljusid metsamarju. Oma põldudel kasvatati teravilja, mis rikastas toidulauda veelgi. Huvitav ju!

Tutvustasime ka viikingiaegsete kalapüügi- ja riistadega, näiteks mõrd, lutsumänd, ahing, ning saime teada, kuidas toimus tulusepüük.

Seejärel jagati meile päästevestid ning astusimegi viikingilaeva pardale. Sõidu ajal tutvustati tema ajalugu ning saime teada, kuidas laeval ehitatud olid. Tundus ikka päris keerukas tegevus. Selgus, et isegi viikingid ehitasid oma laevu vastavalt jõukusele.

Viikingilaevad liikusid kas aerude või siis purjete abil. Aerutamist me Emajõel kahjuks proovida ei saanud, kuid Saadjärvel suure purje all liikusime edasi päris hoogsalt. Laeval saime teada, et viikingid olid head orienteerujad ning lisaks maamärkidele oskasid nad ilmakaarte määramiseks hästi kasutada päikest ja nn.päikesekompassi. Kui niimoodi vee- kogudel seilata, siis oli vaja hästi tunda

erinevaid ilmamärke, sest ilma ennustamisel oli tähtis osa retke planeerimisel. Pilvede teket ja liikumist ning sademeid tuli osata jälgida, nende muutustest paljutki välja lugeda. Püüdsime ka ise ilma- kaari määrata nii Emajõel kui Saadjärvel, kuid kindlasti olid viikingid meist palju tublimad. Igatahes Saadjärvel oleksime täiesti valesse suunda liikunud.

Viikingid kasutasid oma retkedel märguannete andmiseks spetsiaalset loomasaarve. Meie “viiking” Albert sai sarvest kohe hääle kätte ning see kõlas võimsalt üle Emajõe ja Saadjärve vee. Siis oli võimalus ka meil märguannet puhuda. No ei tulnud see sarvehääl kuidagi kuuldavale! Viimaks sai esimesena võimsa sarvehüüu üle Emajõe kõlama Marleen ning seejärel ka teised. Saadjärvelgi kõlas meie sarvehääl.

Need kaks sügispäeva Emajõel ja Saadjärvel olid väga huvitavad ning nüüd teame viikingite elu-olust ja loodustundmise oskustest hoopis rohkem. Aitäh “viiking” Albertile, kes meile väga põhjalikke selgitusi jagas ja küsimustele vastas!

Reet Meerits,
loodusainete õpetaja

Saarepeedi rahvamaja info!

Korra aastas tähistame eakate päeva, mis on saanud juba ilusaks traditsiooniks. Sellel aastal oli see 29. septembril väikese kohvilaua ja kandlemees Sandriga. Esinemislusti pakkusid toredad tantsutüdrukud Suure-Jaanist. Samuti tähistame eakate klubi LINDA sünnipäevi kevadel ja sel aastal täitus klubil 13. tegevusaasta, mis on päris pikk aeg.

Siinkohal tahan kutsuda kõiki, kes tunnevad, et tahaksid kuhugi kuuluda, midagi teha, kuulata põnevaid lektoreid, käia ekskursioonidel, teatriõhtutel – tulge julgelt LINDA klubisse!

Klubiinimesed saavad kokku korra kuus, üldjuhul kuu viimasel kolmapäeval, tähistavad oma sünnipäevi ja tegutsevad aktiivselt.

6. oktoobril alustasime tantsuõhtute sarjaga. Iga õhtu kujuneb erinevaks vastavalt ansambli näole ja stiilile. Rolli mängib ka see, kes kelle fänn on ja kui head tantsumuusikat pakutakse. Jälgige ikka reklaami, sest järgmine suurem peoõh-

Eakate päeval tantsivad Suure-Jaani tantsutüdrukud

tu on tulekul 15. detsembril ansambliga Kihnu Poisid.

10. novembri õhtul tähistame isade-päeva koos kooli ja lasteaiaga.

Ootame teid ikka rahvamajja!

Ille Mirka

Saarepeedi rahvamaja juhataja

Ramsi Vaba Aja Keskuse ringid 2017/2018

Teisipäeviti

kell 11.00 Eakate jututuba

kell 18.00 Näitering (vanem ja noorem kooliaste)

Kolmapäeviti

kell 17.15 Meisterdaminenooematele lastele

kell 17.30 naisansambel OLLA DAAM

kell 18.15 Meisterdamine vanematele lastele

Neljapäeviti

kell 19.00 rahvatantsurühm VABA-JALG

Pühapäeviti

kell 17.00 rahvatantsurühm PÄRILISED

kell 19.00 rahvatantsurühm VABA-JALG

Kangakudumine vastavalt sooviavaldustele

JÕUSAAL AVATUD:

Teisipäevast-reeideni kell 15.00–19.00
Laupäev kell 11.00 – 15.00

Ootan ettepanekuid ja sooviavaldusi huviringide töö mitmekesistamiseks ja tegevuste laiendamiseks.

OLETE TERETULNUD RAMSI VABA AJA KESKUSESSE!

Tänaõhtu Rahvamaja huviringid 2017/2018

Esmaspäev	kell 19.30	rahvatantsuring „Kaheksakand” juhendaja Meriin Metsatsirk
Teisipäev	kell 17.30	käsitööring „Nobenäpud” juhendaja Sigrid Häkkinen Tank
Teisipäev	kell 19.30	näitering „Pupu-Jukud” juhendaja Margus Lepik
Kolmapäev	kell 17.30	lastering „Lepatriinud” juhendaja Elle Nurme
Neljapäev	kell 11.30	pensionäride lauluring juhendaja Ave Root
Neljapäev	kell 13.00	pensionäride liikumis- ja tantsuring juhendaja Pille Sihver

Info mob. 53329889 - Pille

TÄISKASVANUTE HUVIRINGID HEIMTALI PÕHIKOOLIS

Kolmapäeviti kell 18.00–19.30

Oktoober - KERAAMIKA

Neljaj järjestikul kolmapäeval (4.10; 11.10; 18.10; 25.10) on täiskasvanemad, Heimtali Põhikooli töötajad ja kogukonna liikmed oodatud osatema keraamika huviringis.

Maksumus: 5 eurot kord (tasumine sularahas kohapeal)

Tunnid toimuvad spordihoones kunstiklassis
Juhendaja: Leili Viinapuu

November - PUUTÖÖ ja SEPATÖÖ

Juhendaja: Tarvo Priinmann

Registreerumine ja lisainfo Heimtali Põhikooli kodulehel: heimtali.vil.ee

Paistu rahvamajas alustavad tööd järgmised ringid ja klubid

Päev	Alustab tööd	Ring	Koht	Juhendaja
Esmaspäev	9.10.17 15.00	Eakate tantsurühm Paistel	Rahvamaja saal	M. Roosimaa
	01.11.17 17.30	Naisansambel Laululust	Kaare kool	H. Tähis
Teisipäev	05.09.17 8.15	Mudilaste tantsurühm I	Holstre kool	K. Pajuste
	05.09.17 11.05	Tantsurühm Paistu lapsed	Holstre kool	K. Pajuste
	03.10.17 16.00	Laste lauluring	Rahvamaja saal	V. Pang
	03.10.17 17.00	Laste käeline tegevus	Rahvamaja II korrus	Eek
	03.10.17 19.00	Käsitööring	Rahvamaja II korrus	Eek
	03.10.17 18.00	Näitering	Rahvamaja saal	Linnupuu
	Alguse kuupäev selgub hiljem 18.00	Naisrühm Kuremari	Holstre võimla	K. Pajuste
Kolmapäev	18.10.17 13.00	Eakate klubi Meelespea 1 x kuus	Rahvamaja saal	P. Mänd
	Alguse kuupäev selgub hiljem 18.00	Naisrühm Lust	Rahvamaja saal	K. Pajuste
Neljapäev	05.09.17 8.30	Mudilaste tantsurühm II	Paistu kool	K. Pajuste
	05.09.17 10.20	Tantsurühm Paistu lapsed	Paistu kool	K. Pajuste
	05.10.17 16.30	Poiste klubi	Rahvamaja	P. Mänd
	Alguse kuupäev selgub hiljem 19.00	Naisrühm Anna-Minna	Rahvamaja saal	K. Pajuste
Reede	22.09.17 11.00	Tervisliku toitumise klubi	Rahvamaja kaminaruum	E. Mälgand

ARHITEKTUUR JA LINNAAIANDUS

Osalema on oodatud 2.-4. klassi õpilased.

Huvitunnis me uurime maja, aeda, linna;
õpime väljenduma jooniste vahendusel; teeme makette;
rajame aeda, peenraid; kasvatame taimi;
teeme väljasõite ja osaleme Robotexil.

Huvitunnid toimuvad teisipäeviti Oja Koolis.

Õpetaja Piret.

Kuutasu 15 eurot

Info ja registreerumine: arhitektuur@kasvukes.ee

ÕUESEIKLUS

Osalema on oodatud 1.-5. klassi õpilased.

Huvitunnis seigeldakse lossimägedes ja
mujal ümbruskonnas, et panna ennast proovile,
õppida koostööd, märgata elu looduses ja
nautida õuesolemist iga ilmaga.

Huvitunnid algavad neljapäeviti Oja Kooli õuelt.

Õpetaja: Argo

Kuutasu: 15 eurot

Info ja registreerumine: oueseiklus@kasvukes.ee

KOOLILASTE JOOGA

Osalema on oodatud 1.-5. klassi õpilased.

Joogatund läbi mängu. See tähendab, et lisaks jooga-
harjutustele on tunni osadeks mängud, laulud, muusika, ka
lugude kuulamine ja jutustamine. Kõik ikka selleks, et lastel
säiliks hea kontakti iseenda ja oma füüsilise kehaga, oleksid
paindlikud ja tasakaalukad, tuleksid toime oma tunnetega
ning suhtuksid sõbralikult kaaslasega.

Lihtsalt tunneksid rõõmu elust ja olemisest!

Huvitunnid toimuvad kolmapäeviti Viljandi joogakeskuses.

Õpetaja Ave

Kuutasu 17 eurot

Info ja registreerumine: ave@valguslapsed.ee

TOIDUKULTUURIKLUBI

Osalema on oodatud 1.-9. klassi õpilased.

Huvitunnis koostatakse menüü, eelarve, kokatakse,
kaetakse laud, nauditakse seltskonda ja toitu, koristatakse.
Tutvutakse lauakommete ja väärikas olemisega.

Mõnikord tuleb külaline, teinekord käiakse ise külas. Uuri-
takse toitainet ja selle mõju tervisele,
proovitakse ja katsetatakse erinevaid
tehniloogilisi võtteid.

Huvitunnid toimuvad 2x kuus reedeti Oja Koolis.

Õpetaja Anneliis

Kuutasu 10 eurot

Info ja registreerumine: toidukultuuriklubi@kasvukes.ee

TASUTA KURSUS: Õpi-, koostöö- ja suhtlemisoskuste arendamine

Teema: Minu arenguvajadused, meeskonnas töötamine ja mõjutamisviisid

Periood: Algas 13. okt. 17:00–20:15; 14. okt. 9:00–14:00, samad kellaajad ka järgnevail sessioonidel (reedel õhtul, laupäeval hommikul) 27. ja 28. oktoobril, 3. ja 4. novembril, 24. ja 25. novembril, 1. ja 2. detsembril.

Maht: 48 akadeemilist kontaktundi. **Koht:** Abja Päevakeskus, Pärnu mnt 10 Abja-Paluoja

Juhendaja: koolitaja ja psühholoogiline nõustaja Helar Peterson. **Korraldaja:** MTÜ Abja Koolituskeskus

Koolitus koosneb kolmest moodulist:

- Oma vajaduste tundmine ja eesmärkide seadmine – I moodul
- Kuidas sulanduda meeskonda ja teha koostööd – II moodul
- Tulemuslik mõjutamine – III moodul

Sihtrühm:

- 20-34 ja 55-64 aastased madala haridustasemega elanikud;
- madala haridustasemega väikelaste vanemad;
- madala haridustasemega lihtõõlised;
- vähemalt 45-aastased tööga hõivatud elanikud;
- igas vanuses mitteaktiivsed elanikud

Lisainfo ja registreerumine: Sirje Rist, MTÜ Abja Koolituskeskus, koolitusjuht, tel: 58118872, e-post: sirjerist@gmail.com

Mulke sügüskuul 10. november 2017

Kärstna mõis, algus kell 13.00,
ühe pausiga kuni 18.00

Esimene osa:

Eesti Rahvaluule Arhiivi kogud.

Risto Järv: Eesti Rahvaluule Arhiivist
ja eesti rahva muinasjuttudest.

Inge Annom: "Hundi patutunnistus".
Žanripiirid loomamuinasjuttudes.

Käri Toomeos-Orglaan: Naise tege-
laskujust Eesti imemuinasjuttudes.

Rein Saukas: Jakob Hurda kaastööli-
sed Tarvastu ja Helme kihelkonnas.

Rein Saukas: Vanasõnu ja mõistatusi.

Teine osa:

Piret Päär, loeng-ettekannne "Eesti
rahvajutt – kas kõnetab ka tänast kuu-
lajat? Lugude jutustamine traditsioonis
ja tänapäeval"

Info ja registreerumine:

mki@mulgimaa.ee

Korraldab Mulgi Kultuuri Instituut
koostöös Eesti Rahvaluule Arhiiviga.

RAHULA

Tavandibüroo Rahula teenuste hulka kuulub kõik, mis kaasneb lähedase viimsele teele saatmisega. Leiame teile sobiva viisi lahkunu ärasaatmiseks, olgu see siis urni- või kirstumatus ning korraldame kõik sellega seonduva.

Lahkunu transport, puusärgid, urnid, tuhastamine, hauaplaadid, kõneleja, muusika, küünlad, leinalindid, peielaud jm.

Viljandi avatud ka Rahula leinamaja aadressil Vaksali 14. Leinamajas tseremooniasaal ning peielaua saal.

Me ei saa muuta väiksemaks teie leina, kuid saame olla abiks, et teile kalli ja lähedase inimese ärasaatmine laabuks ning oleks väärikas sündmus.

telefon: 558 6502

e-post: viljandi@rahulatavand.ee

Tartu 20-1, Viljandi

www.rahulatavand.ee

Heleni Tordituba OÜ

*valmistab ettetellimisel
torte, kooke, kringleid,
küpsiseid ja
käsitööna valminud
piparkoogitainast.*

*Asume Heimtalis,
lähiumbrusesse ja
Viljandisse toomine tasuta!*

Facebook.com/HeleniTordituba

*Võta palun ühendust
5618 6709, Helen*

TEATED • TEATED • TEATED • TEATED

**Soodsate hindadega pehme mööbli pa-
randus Viljandis, Koidu 13. tel 553 3058**

**Kutseline korstnapühkija, pottsepp, ka-
sutan korstnauuringu kaamerat. Raul, tel
58197703.**

**Viljandi Vallavalitsus müüb alates 23. ok-
toobrist 2017 internetiportaalis osta.ee
ekskavaatori EO2621V alghinnaga 1000
eurot. Väljalaskeaasta 1987.**

Ekskavaator asub Viiratsis. Info: Heino
Lapp, tel 435 0130.

TEADMISTE JA LOOVUSE EELKOOL

Osalema on oodatud 6.–7-aastased lap-
sed.

Teadmiste ja loovuse eelkooli loomin-
gulises õhkkonnas pööratakse tähelepanu
keskendumisele, enese väljendamiselle,
sotsiaalsete oskuste arengule. Lapsed ja
õpetaja võimlevad, teevad käsitööd ja
räägivad looduslugusid.

Eelkool toimub 2x kuus laupäeviti Oja
Koolis. Õpetaja Maire. Kuutasu 10 eurot.

Info ja registreerumine: eelkool@kas-
vukes.ee

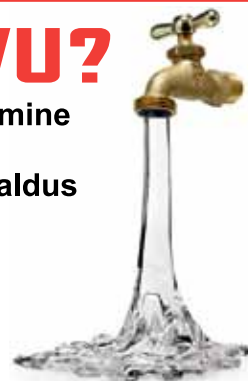
KES TEEB KAEVU?

- puurkaevude puurimine ja puhastamine
- maasoojuskaevude puurimine
- süvaveepumpade ja septikute paigaldus
- vee- ja kanalisatsioonitööd

BALTİ PUURKAEV OÜ

www.baltipuurkaev.ee
tel. 521 7415 504 2999

Eelinfoks kõigile laulu-
lastele ja -õpetajatele

**Laupäeval, 2. detsembril 2017. a
kell 12.00
toimub Ramsi Vaba Aja Keskuses
Viljandi valla laste
duettide-ansamblite**

IV LAULUPÄEV “KOOS ON JULGEM”

Kutsume osalema Viljandi valla lapsi
vanuses 2-16 aastat.

Ootame laulukollektiive duetist
ansamblini. Lauluvalik on vaba ja
laulame sellest mis meeldib.

Sel korral soovime kuulda kahte
laulu (joululaul + vaba valik).

Pole tähtis, kas Sa laulad koolis,
lasteaias, huviringis

või ema-isa juhendamisel kodus.
Täpsem info ja registreerimisvorm
Viljandi valla kodulehel!

Kohtumiseni!

Viljandi vallale oma haridusteemaline teraviljanäitus

Urvaste kirikus avati 8. oktoobril
projekti “100 teraviljapeenart
Eesti Vabariigile” tegemisi kajas-
tav rändnäitus.

Näituse seitsmele stendile on mah-
tunud üle 50 foto seemnete jagamisest,
külvist, viljade kasvamisest ja koristusest,
lisatud on selgitavad tekstid ja kommentaarid. Näitusel on avaldatud osalejate
nimekiri ja lugeda on viie teravilja ning
kolme kaunviljasordi põhjalikud iseloomustused.

Peenrarajajate hulgas oli 13 lasteaeda,
13 kooli, 7 muuseumi ning paljud pered,
neist 5 peret Viljandi vallast.

Rändnäituse vastu suur huvi

Urvaste külade Seltsi eestvedamisel,
Kultuurkapitali Rahvakultuuri Sihtkapi-
tali rahastamisel, kunstnik Epp Margna
kujundamisel ja AD Expert trükkimisel
valminud näituse ainsast eksemplarist
jääb Eestile väheks.

Haridus- ja põllumajandusteemaline
näitus sobib hästi koolidele ja lasteaeda-
dele loodusainete õpetamisel. Ühes kohas
eksponeeritakse näitust kuni nädal. Nii
jõuaks see õppeaasta jooksul ettevõtmi-
ses osalenud lasteaedadesse ja koolides-
se. Eestis on aga üle 500 üldhariduskooli.
Kuidas saavad nende õpilased näituselt
tarkust koguda?

Selleks peaks olema igas maakonnas
ja suuremates tekkivates omavalitustes
vähemalt kaks sellist näitusekomplekti,
mida on võimalik tellida. Kes need kinni
maksab?

Kuigi häid variante on mitu, sobib
minu arvates just üks. Viljandi vallas on
uues volikogus 27 liiget. Enamasti maks-
takse volikogudes liikmetele nende töö
eest tasu. Kui iga volikoguliige annetab
oma esimese kuu tasust 12 eurot näitu-
se trükkimiseks, saabki Viljandi vald oma
näituse. Ühtlasi oleks see rahvasindjate
kingitus Eesti riigile juubeliks!

Ära osta pörsast kotis

100 teraviljapeenra näitust on võimalik
näha 16.–22. oktoobrini Karksi Valla Kul-
tuurikeskuses; 30. oktoobrist 4. novemb-
rini Vastemõisa lasteaias ja Suure-Jaani
koolis; 24.–27. oktoobrini Riigikogu hoo-
nes; 6. novembrist 10. novembrini Türi
Kultuurikeskuses.

Leidke aega külastada, sest ega pör-
sast kotis ei oستا. Nii saavad ka vastsed
volikoguliikmed teha EV 100 kingituse,
haridusteemalise ja lastele.

Heino Laiapea

projekti “100 teraviljapeenart”
eestvedaja

Õnnitleme novembrikuu sünnipäevalapsi!

95.	ELGA ÕUNMAA	23.11.1922	Matapera küla	MARE VAHTRAMÄE	15.11.1942	Saarepeedi küla
94.	ARTUR LUUBERG	15.11.1923	Sultsi küla	TÕNIS LAANSO	16.11.1942	Puiatu küla
93.	HELMİ-MARIE TUUKSAM	1.11.1924	Tänassilma küla	JÜRI PEDAK	24.11.1942	Intsu küla
	HELMİ KURT	17.11.1924	Tusti küla	KRISTI PAGI	25.11.1942	Vana-Võidu küla
91.	AGATHE KINSIGO	11.11.1926	Vana-Võidu küla	70.		
90.	ANNA ŠPOKAS	8.11.1927	Tõnissaare küla	SULEV KARU	11.11.1947	Mustivere küla
	ANNA KARPOVSKAJA	11.11.1927	Aidu küla	UUNO KOIT	21.11.1947	Tusti küla
	ELVI SAARD	22.11.1927	Mustivere küla	HELLE EENSALU	21.11.1947	Karula küla
	LINDA ARUMÄE	30.11.1927	Vanavälja küla	ARVO PÕRK	24.11.1947	Loodi küla
85.	ENDEL TÕLP	7.11.1932	Kuudeküla	JÜRI ILUMETS	29.11.1947	Viiratsi alevik
	HELU ROSENBERG	26.11.1932	Mähma küla	65.		
	ELVI RUUSMANN	27.11.1932	Ramsi alevik	TIINA OKAS	3.11.1952	Loodi küla
80.	REINGOLD GOLLAND	7.11.1937	Hendrikumõisa küla	VALERI TROFIMOV	13.11.1952	Päri küla
	MIHKEL KOIT	11.11.1937	Tõrreküla	KAJA RAJA	25.11.1952	Aindu küla
	MARIA JAANSON	14.11.1937	Sultsi küla	AIME NÄLK	26.11.1952	Jämejala küla
	AINO KAARES	24.11.1937	Jämejala küla	ELINA KIILASPÄ	30.11.1952	Savikoti küla
	MILVI ROOS	30.11.1937	Päri küla	60.		
	JAAN JÜRINE	1.11.1942	Vardja küla	DAGMAR LEEMET	1.11.1957	Ramsi alevik
	MAIT KIVILAN	9.11.1942	Päri küla	ULVE KANNIMÄE	4.11.1957	Uusna küla
	VEERA BORŠEVITSKAJA	14.11.1942	Välgi küla	JAAN LEPPIK	8.11.1957	Tobraselja küla
				ARVO KALLAK	11.11.1957	Mustivere küla
				ÜLLE MANGELSOO	11.11.1957	Ramsi alevik
				ANNE PEVGONEN	12.11.1957	Pärsti küla
				IMBI KADAJANE	14.11.1957	Viiratsi alevik
				EINI GRÜNBERG	17.11.1957	Vardi küla
				ÜLLE GURJEV	21.11.1957	Viiratsi alevik
				TIHU RAUK	26.11.1957	Matapera küla
				NIKOLAI SMORŽETSKI	29.11.1957	Auksi küla

Õnnitleme lapse sünni puhul!

31. augustil sündis **Sofia Loviise** Haavel, Vana-Võidu küla
5. septembril sündis **Emilia** Hint, Matapera küla
6. septembril sündis **Stella** Tõnnov, Uusna küla
8. septembril sündis **Robin** Ots, Vana-Võidu küla
10. septembril sündis **Johanna-Elysee** Poplavski, Sinihalliku küla
25. septembril sündis **Martha-Miia** Laanso, Holstre küla
27. septembril sündis **Adeele** Alviste, Võistre küla
27. septembril sündis **Kevo** Kütt, Vardja küla
6. oktoobril sündis **Brait** Jakobson, Uusna küla
8. oktoobril sündis **Oliver** Safonov, Paistu küla

MÄLESTAME

- HEINAR MURDLA**
19.04.1943 – 5.09.2017
Viiratsi alevik
- ENN MUTS**
25.06.1941 – 12.09.2017
Mähma küla
- JAAN PÕDER**
25.05.1944 – 14.09.2017
Ramsi alevik
- ILME RÄITSAK**
2.03.1942 – 17.09.2017
Jämejala küla
- HELJA-MARIE VISNAP**
7.09.1932 – 20.09.2017
Heimtali küla
- MAGDA METS**
23.10.1931 – 23.09.2017
Kookla küla
- LEMBIT LOKKO**
23.02.1940 – 25.09.2017
Viiratsi alevik
- HEINO SALUJÄRV**
1.12.1954 – 25.09.2017
Paistu küla
- AINO PÕDER**
22.10.1936 – 26.09.2017
Ramsi alevik
- ASTA-AURELIE KASK**
29.12.1931 – 30.09.2017
Tänassilma küla
- JUULI PIKK**
30.07.1915 – 1.10.2017
Ruudiküla
- AINO LÄÄTS**
7.11.1927 – 3.10.2017
Ramsi alevik
- HEINO UNDLA**
5.05.1947 – 5.10.2017
Ramsi alevik
- MATI LUHAÄÄR**
2.10.1937 – 6.10.2017
Pärsti küla
- JÜRI OOLEP**
9.10.1946 – 8.10.2017
Leemeti küla
- ASTA PALTSE**
8.09.1934 – 8.10.2017
Savikoti küla
- TIIT NORMAN**
15.02.1960 – 9.10.2017
Jämejala küla